

Připravenost žáků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva

Marie Medunová

Bakalářská práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Marie Medunová
Osobní číslo:	L20368
Studijní program:	B1032A020002 Ochrana obyvatelstva
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	Připravenost žáků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva

Zásady pro vypracování

1. Zpracujte teoretický úvod do problematiky ochrany obyvatelstva a požární ochrany.
2. Provedte posouzení úrovně připravenosti žáků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva.
3. Navrhněte možné změny ve výuce Preventivně výchovné činnosti Hasík CZ.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. HOLEC, Tomáš. *Ochrana obyvatel a krizové řízení: praktický průvodce a rádce úředníka* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2022-11-07]. ISBN 978-80-7616-100-9. 2021.
2. KHORRAM-MANESH, Amir. *Handbook of Disaster and Emergency Management*. Gothenburg: Sahlgrenska Academy Gothenburg University. ISBN 978-91-639-3200-7. 2017.
3. MIKULKA, Bohdan et al., *Hasík CZ – Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva: Metodická příručka pro instruktory PVČ na základních školách*. Třetí revidované. Bruntál: Citadela Bruntál ve spolupráci s Hasičským záchranným sborem Moravskoslezského kraje. 2015.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martin Ficek**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2022**

Termín odevzdání bakalářské práce: **5. května 2023**

L.S.

---

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

---

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 5.5.2023

Jméno a příjmení studenta: Marie Medunová

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Cílem této práce je zjistit připravenost žáků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část je zaměřena na vznik a vývoj ochrany obyvatelstva, požární ochranu a na legislativu spadající do této oblasti. Dále jsou v práci vymezeny základní pojmy z ochrany obyvatelstva a potažmo požární ochrany. V neposlední řadě se teoretická část věnuje preventivně výchovným činnostem fungující v této oblasti. Praktická část je pak přímo zaměřena na preventivně výchovný program Hasík CZ, na průběh této výuky a osnovy. V praktické části je použita výzkumná metoda řízený rozhovor a dále dotazníkové šetření, díky kterým byla zjištěna úroveň vzdělání ve zkoumané oblasti. Okrajově je zde využita i metoda komparace, kdy bylo vyhodnoceno, zda reálná výuka programu Hasík CZ probíhá dle osnov. V poslední části je uveden výstup práce a možné návrhy změn.

Klíčová slova: Ochrana obyvatelstva, preventivně výchovná činnost, Hasík CZ

ABSTRACT

The aim of this work is to determine the preparedness of primary school pupils in the field of population protection. The work is divided into a theoretical part and a practical part. The theoretical part is focused on the origin and development of the population protection, fire protection and on the legislation falling into this area. Furthermore, basic concepts from the population protection and thus fire protection are defined in the work. Last but not least, the theoretical part is devoted to preventive educational activities operating in this area. The practical part is then directly focused on the preventive educational program of Hasík CZ, on the course of this teaching and the curriculum. In the practical part, the research method guided interview and questionnaire survey are used, thanks to which the level of education in the researched area was determined. The method of comparison is also marginally used here, when it was evaluated whether the actual teaching of the Hasík CZ program takes place according to the curriculum. The last part presents the output of the work and possible suggestions for changes.

Keywords: Population protection, preventive educational activity, Hasík CZ

Tímto bych ráda poděkovala mému vedoucímu práce Ing. Martinu Fickovi, Ph.D. za vedení mé práce, a hlavně za jeho ochotu, cenné rady a věnovaný čas.

Dále bych chtěla poděkovat Pavlíně Dlaskové Hořní, za poskytnutí materiálu k výuce programu Hasík CZ, za její věnovaný čas a ochotu. Také děkuji Základním školám Český Dub a Kobyly za vyplnění dotazníku a Základní škole Příšovice za možnost účastnit se na výuce programu Hasík CZ.

V neposlední řadě děkuji mé rodině a přátelům za podporu a trpělivost jak při zpracovávání této práce, tak po celou dobu studia.

„Nespouštěj své oči z hvězd a své nohy ze země.“

Theodore Roosevelt

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 HISTORIE OCHRANY OBYVATELSTVA	12
1.1 CIVILNÍ PROTILETECKÁ OCHRANA	12
1.2 CIVILNÍ OBRANA	12
1.3 CIVILNÍ OCHRANA	13
1.4 OCHRANA OBYVATELSTVA	13
2 POŽÁRNÍ OCHRANA	15
3 ZÁKLADNÍ POJMY Z OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA A POŽÁRNÍ OCHRANY	16
3.1 KRIZOVÉ STAVY	21
4 PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA	22
4.1 OBECNÁ LEGISLATIVA.....	24
4.2 LEGISLATIVA Z OBLASTI VEŘEJNÉ SPRÁVY	25
4.3 LEGISLATIVA Z OBLASTI KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ	25
4.4 LEGISLATIVA Z OBLASTI HAVARIJNÍ PŘIPRAVENOSTI	25
4.5 LEGISLATIVA Z OBLASTI OCHRANY VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ	25
4.6 LEGISLATIVA Z OBLASTI OBRANY	25
5 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ PROGRAMY V OCHRANĚ OBYVATELSTVA	26
5.1 HASÍK CZ.....	27
5.2 ZÁCHRANNÝ KRUH.....	27
5.3 PŘÍPRAVA OBČANŮ K OBRANĚ STÁTU	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
6 PROGRAM HASÍK CZ	30
6.1 PRŮBĚH VÝUKY PROGRAMU HASÍK CZ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE V PŘÍŠOVICÍCH.....	30
7 OSNOVY PROGRAMU HASÍK CZ	34
8 ROZHOVOR S INSTRUKTORKOU PROGRAMU HASÍK CZ	36
9 URČENÍ ÚROVNĚ PŘIPRAVENOSTI ŽÁKŮ V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA POMOCÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	40
9.1 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ, PRVNÍ STUPEŇ	40
9.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ, DRUHÝ STUPEŇ	46
10 HASÍK V PRAXI	54
11 VÝSTUP PRÁCE	56

11.1 NÁVRH MOŽNÝCH ZMĚN PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉHO PROGRAMU HASÍK CZ	57
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	64
SEZNAM OBRÁZKŮ	65
SEZNAM GRAFŮ	66
SEZNAM PŘÍLOH.....	67

ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá připraveností žáků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva. V dnešní době existuje mnoho preventivně výchovných programů, které alespoň okrajově nahrazují brannou výchovu, která byla dříve povinná a která v té době obyvatelstvo připravovala na různé krizové situace. V dnešní uspěchané době se ale každý snaží ušetřit čas, a tudíž vynechává možnosti vzdělání v této oblasti. Oblast ochrany obyvatelstva je ale stále aktuální, a i v této době se dnes a denně stávají události, které nás nebo naše blízké mohou ohrožovat na životě. My bychom tedy měli být schopni na tyto situace správně reagovat.

Teoretická část je rozdělena do pěti částí, kdy první část popisuje ochranu obyvatelstva jako takovou a vymezuje její etapy do kterých se dělí. Ochrana obyvatelstva se v prostředí české republiky začala formovat mezi první a druhou světovou válkou. Rozděluje ji do čtyř základních etap. Vůbec první etapa vývoje ochrany obyvatelstva trvala z velké většiny po dobu před a při druhé světové válce, z důvodů ochrany právě před nálety nepřátelských vojsk, „získala“ pojmenování civilní protiletectká ochrana, někdy uváděna jako civilní protiletectká a protichemická ochrana. Druhá etapa trvala v poválečném období, tedy v rozmezí let 1945-1950. V těchto letech probíhala likvidace všemožných protiletectkých ochran, staveb a krytů, lidé v těchto letech ochranu obyvatelstva brali na lehkou váhu, právě z důvodu konce druhé světové války. Další etapa trvala mezi lety 1951-1992, v tuto dobu se začal opět stupňovat strach z možných hrozeb okolních států, především tedy obavy z možného použití zbraní hromadného ničení. Poslední etapa ochrany obyvatelstva, začala v 90. letech a funguje do dnes. Tato etapa narozdíl od předchozích se zaměřuje především na ochranu před nevojenskými hrozbami, jako jsou povodně, zemětřesení, terorismus, nakažlivé nemoci apod. Další část se zabývá požární ochranou a jejím vývojem. Část třetí se zabývá základními pojmy z ochrany obyvatelstva a požární ochrany. Jako např. co je to varování obyvatelstva, evakuace, záchranné a likvidační práce, dále jsou v této části také rozepsány krizové stavy, které se na území České republiky mohou vyhlášovat. Čtvrtá část se zabývá právním prostředím této problematiky, které je velmi obsáhlé ale je nedílnou součástí tohoto, a tak je důležité vědět v jakých zákonech oporu hledat. Zákony, předpisy, legislativy apod. jsou všude kolem nás a bez nich si svět pravděpodobně ani představit nemůžeme, proto i v oblasti ochrany obyvatelstva je nepřehledné množství zákonů, vyhlášek a nařízení, které budou v druhé části rozebrány, mezi nejdůležitější můžeme zařadit krizový zákon, zákon o integrovaném

záchranném systému nebo zákon o požární ochraně. Poslední část je již zaměřena na preventivně výchovnou činnost, čím se zabývá, jaké jsou v naší zemi dostupné programy a jejich opora v legislativě.

Praktická část je zaměřena pak na samotný preventivně výchovný program Hasík CZ, na průběh výuky a osnovy, kterými se instruktoři snaží v rámci časových možností řídit. Cílem této práce je zjistit úroveň připravenosti, potažmo vzdělanosti žáků vybraných základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva. K zjištění této úrovně bude využito metody řízený rozhovor, s instruktorkou programu Hasík CZ a kvantitativní metoda dotazníkové šetření. V práci bude i okrajově využita metoda komparace osnov programu Hasík CZ s reálnou výukou. V závěru práce bude práce vyhodnocena a následně navrhnuté možné změny ve zkoumaném programu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE OCHRANY OBYVATELSTVA

Ochrana obyvatelstva se formuluje od počátku života, lidstvo se snaží instinktivně chránit nejen sebe ale i své blízké. Samotná ochrana obyvatelstva se v novodobé historii rozděluje do čtyř etap. (Blažek, 2014)

Postupem času se vyvíjí vzhledem k vývoji společnosti a potřebě chránit obyvatelstvo před přírodními, technologickými a dalšími jevy. (Alexander, 2002)

1.1 Civilní protiletectká ochrana

V dubnu roku 1935 byl přijat zákon č. 82 Sb., O ochraně a obraně proti leteckým útokům, na základě toho byla zřízena civilní protiletectká ochrana, tu mělo v gesci ministerstvo vnitra. Hlavními úkoly civilní protiletectké ochrany bylo zabezpečit obyvatelstvo plynovými maskami a zabezpečit dostatečné množství veřejných úkrytů. V roce 1938 byl výše jmenovaný zákon pozměněn na základě hrozby vojenského napadení ze strany Německa. V období okupace byla civilní protiletectká ochrana přesunuta do gesce protektorátní policie a o rok později byla začleněna do Luftschutzu. (hzsmk.cz)

1.2 Civilní obrana

Tato etapa trvala v poválečném období, tedy v rozmezí let 1945-1950. Probíhala zde likvidace protiletectkých ochran, staveb a krytů. Lidé v těchto letech ochranu obyvatelstva brali na lehkou váhu, z důvodu konce války ji považovali za zbytečnou, proto se v tomto období hodně ochranných staveb zničilo.

Civilní obrana dle Ženevských úmluv plní humanitární úkoly, které jsou z části vypsány níže. Tyto úkoly mají za cíl chránit civilisty před hrozícím převážně válečným nebezpečím, pomáhat jim při odstraňování následků pohrom nebo nepřátelských útoků a vytvářet podmínky pro nouzové přežití. (Čl. 61 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám)

„Mezi tyto hlavní úkoly civilní obrany patří:

- *hlásné služby,*
- *evakuace,*
- *organizování a poskytování úkrytů,*
- *záchranné práce,*

- *zdravotnické služby včetně první pomoci a také náboženská pomoc,*
- *boj s požáry,*
- *zjišťování a označování nebezpečných oblastí,*
- *dekontaminace a podobná ochranná opatření,*
- *poskytování nouzového ubytování a zásobování a další“ (Čl. 61 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám)*

1.3 Civilní ochrana

Trvala v období od šedesátých do devadesátých let minulého století, v tuto dobu se opět začal stupňovat strach z možných hrozeb od okolních států, především tedy obavy z možného použití zbraní hromadného ničení, především jaderného typu.

„Souhrn činností a postupů věcně příslušných orgánů a dalších zainteresovaných orgánů, organizací, složek a obyvatelstva, prováděných s cílem minimalizace negativních dopadů možných mimořádných událostí a krizových situací na zdraví a životy lidí a jejich životní podmínky.“ (mvr.cz, 2023)

V případě vyhlášení válečného stavu se civilní ochrana zařadí do obrany státu a zabezpečí tak dodržování humanitárních úkolů uvedených v čl. 61 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů ze dne 12. srpna 1949, přijatého v Ženevě dne 8. června 1977. (mvr.cz, 2023)

1.4 Ochrana obyvatelstva

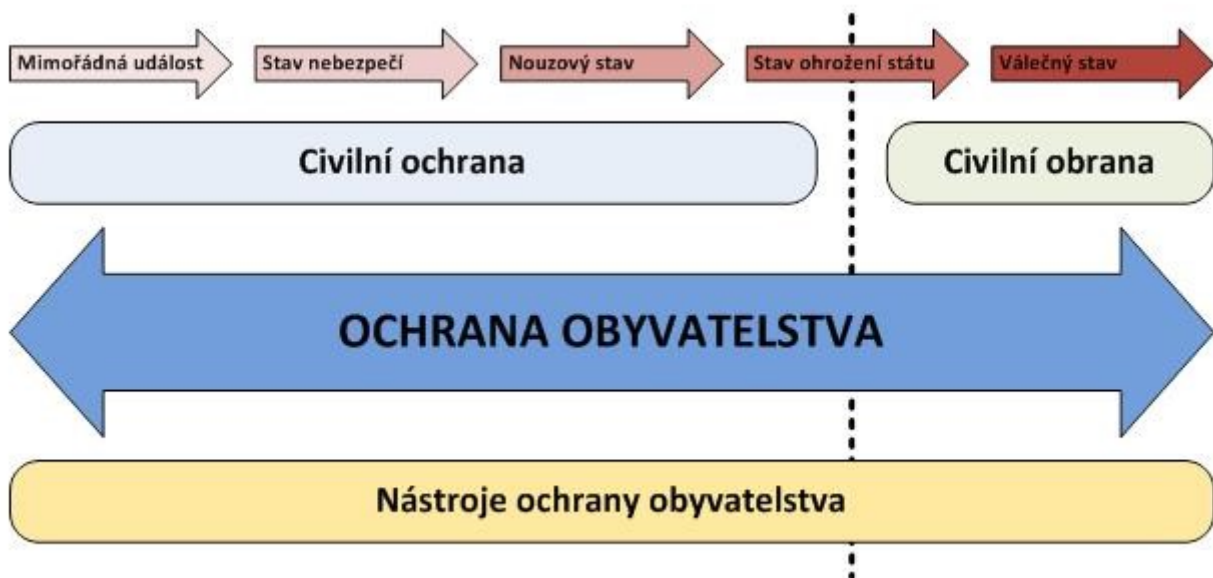
Začala na přelomu století a funguje do dnes. V této etapě, ve které se pohybujeme, se na rozdíl od předchozích jmenovaných neřeší výhradně válečné ohrožení, ale převážně se zaměřuje na ohrožení nevojenského charakteru a taky se více prohlubuje povědomí osob o ochraně obyvatelstva a jejích základních částech, které se od předcházejících liší. Např. je to jednotný systém varování a vyzoomění, zlepšený chod, znalosti a výbava nejen HZS ČR ale celkově všech orgánů do této oblasti zasahujících. (Libenský, 2011)

Název ochrana obyvatelstva se začal formovat od roku 2001 a nahradil tak předešlé pojmenování civilní ochrana. Tímto pojmem ale nadále plní úkoly, které plnila civilní ochrana a civilní obrana (viz. obrázek č. 1).

Mezi tyto úkoly se řadí zejména:

- varování,
- evakuace,
- ukrytí,
- nouzové přežití obyvatelstva,
- další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku.

Tyto a další úkoly jsou vymezeny v Čl. 61 Dodatkového protokolu k Ženevským úmlouvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů. (ČESKO, 2000)

Obrázek 1 Nástroje ochrany obyvatelstva (hzscr.cz)

2 POŽÁRNÍ OCHRANA

Úkolem požární ochrany, je utvářet podmínky pro efektivní ochranu životů, zdraví a majetků před požáry, a dále poskytovat pomoc při živelních a jiných pohromách.

„Každý je povinen počínat si tak, aby nezavdal příčinu ke vzniku požáru, neohrozil život a zdraví osob, zvířata a majetek; při zdolávání požárů, živelních pohrom a jiných mimořádných událostí je povinen poskytovat přiměřenou osobní pomoc, nevystaví-li tím vážnému nebezpečí nebo ohrožení sebe nebo osoby blízké anebo nebrání-li mu v tom důležitá okolnost, a potřebnou věcnou pomoc.“ (ČESKO, 1985)

Nebezpečí vzniku požárů je neustálým rizikem v každodenním životě. Od konce 20. století se výrazně zvýšilo používání požárně-bezpečnostních prvků, jako jsou hlásiče kouře, sprinklery, elektrické požární signalizace a dále také využívání evakuačních plánů. Toto napomohlo k velkému snížení počtu úmrtí způsobených požáry. (Costes et al., 2017)

První profesionální hasičský sbor u nás byl založen již roku 1853 v Praze. Dobrovolné hasičské sbory byly ale až do konce 2. světové války stále nejvíce odpovědné za hašení požárů. Od 70. let začali hasiči vyjíždět více k technickým zásahům nežli k požárům. V současné době tak zásahovou činnost hasičů tvoří mimo požáry také technické pomoci (odstraňování spadných stromů, záchrana zvířat apod.), dopravní nehody, živelní pohromy... Hasičský záchranný sbor ČR nese svůj současný název od roku 1995, v tomto roce a letech následujících došlo ke změnám v činnosti a úkolech HZS ČR. Působnost ministerstva vnitra byla rozšířena o krizové řízení, civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva a integrovaný záchranný systém. V návaznosti na to byly Parlamentem ČR schváleny nové zákony, tzv. krizový balíček zákonů. (hzscr.cz, 2023)

Základními úkoly požární ochrany je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi. (ČESKO, 2015)

HZS má dle zákona o požární ochraně povinnost poskytovat preventivně výchovnou činnost na úseku požární ochrany, mnoho příslušníků je zapojeno např. do programu Hasík CZ. Na preventivně výchovných činnostech se podílejí i SDH, které vedou kroužky mladých hasičů a vzdělávají je tak v této problematice. Na stanicích HZS probíhají i dny otevřených dveří, kde se mohou lidé dozvědět o jejich profesi více, mnohdy jsou při těchto příležitostech i připraveny různé dynamické ukázky (hašení oleje na pánvičce, vyprošťování z auta apod.)

3 ZÁKLADNÍ POJMY Z OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA A POŽÁRNÍ OCHRANY

Oblast ochrany obyvatelstva a požární ochrany v sobě nese nespočet pojmů, v této kapitole budou rozebrány ty, z pohledu autorky, nejpodstatnější.

Varování obyvatelstva

Souhrn opatření zabezpečujících včasné předání varovné informace o reálně hrozící nebo již vzniklé mimořádné události vyžadující realizaci opatření k ochraně životů, zdraví obyvatelstva, zvířat majetku a životního prostředí. (Hradil et al., 2018)

Obyvatelé jsou v případě hrozby varováni pomocí signálu všeobecná výstraha, jedná se o kolísavý tón sirén trvající po dobu 140 sekund a může zaznít až třikrát po sobě. Ihned po skončení varovného signálu se ozve verbální tísňová informace, která informuje o druhu mimořádné události. (Hradil et al., 2018)

Jednotný systém varování a vyrozumění

Na území ČR je včasné varování a vyrozumění před hrozící nebo nastalou mimořádnou událostí, která může ohrozit životy, zdraví a majetek osob, zajišťováno Jednotným systémem varování a vyrozumění. Tento systém je tvořen vyrozumívacími centry, rádiovými a datovými sítěmi a koncovými prvky varování a vyrozumění. (Holec, 2021)

Díky těmto prvkům je zabezpečené včasné Koncové prvky jsou dálkově ovládány operačními a informačními středisky HZS krajů. V ČR je tento systém budován od roku 1991. (hzscr.cz, 2022)

Koncové prvky varování

Povinnost umístit koncové prvky varování vyplývá z vyhlášky č. 380/2002 Sb., K přípravě a provádění úkolů ochrany a obyvatelstva, pro všechny území obcí s počtem obyvatel nad 500, dále v zónách havarijního plánování a dalších místech kde je větší riziko vzniku mimořádné události. (ČESKO, 2002)

Koncové prvky propojené v rámci kraje lze spouštět buď všechny najednou anebo selektivně, pouze ve vybraných částech kraje. Případně je možné spouštět jen jednu sirénu umístěnou přímo v místě události. (Holec, 2021)

Druhy akustických výstupů jednotného systému varování a vyrozumění

Na území ČR evidujeme tři druhy varovných signálů, z toho ale pouze jeden z nich slouží k varování obyvatelstva před hrozícím nebezpečím.

Všeobecná výstraha

Obyvatelstvo je v případě vzniku mimořádné události varováno primárně prostřednictvím varovného signálu „Všeobecná výstraha“. Jedná se o kolísavý tón sirény trvající 140 sekund a může zaznít až třikrát po sobě v třiminutových intervalech. Po zaznění tohoto signálu následuje varovná informace, která je mluvená a kterou je sdělena základní informace obyvatelstvu o hrozícím nebezpečí. K poskytování této informace jsou využívány elektronické koncové prvky varování, kterými je možné mluvenou informaci spouštět. (hzscr.cz, 2022)

- Druhy verbálních varovných informací:
  - „Zkouška sirén“
  - „Všeobecná výstraha“
  - „Nebezpečí zátopové vlny“
  - „Chemická havárie“
  - „Radiační havárie“
  - „Konec poplachu“
  - „Požární poplach“ (Mikulka et al., 2015)

Zkouška sirén

Akustická zkouška sirén probíhá na území celé České republiky zpravidla každou první středu v měsíci ve 12 hodin. Jedná se o zkušební nepřerušovaný tón trvající 140 sekund. Před začátkem zkoušky sirén provedou elektronické koncové prvky mluvené varování obyvatel ve znění „zkouška sirén“. (hzscr.cz, 2022)

Zkouška sirén může být zrušena např. v době státního smutku, státního svátku nebo při vyhlášení některého z krizových stavů. (Holec, 2021)

Požární poplach

Požární poplach slouží ke svolávání jednotek požární ochrany. Tento signál je vyhlášen přerušovaným tónem sirény po dobu 1 minuty. (hzscr.cz, 2022)

Evakuace

Přemístění osob, zvířat a věcí z místa ohroženého mimořádnou událostí do místa, kde je pro evakuované obyvatelstvo zajištěno náhradní ubytování a stravování, pro zvířata ustájení a pro věci uskladnění. Pokud je v místě nařízená evakuace, týká se všech obyvatel, mimo osob, které se pomáhají při záchranných pracích. Evakuace může být buď samovolná, nebo řízená. Samovolná, kdy se osoby samy evakuují do míst, dle svého uvážení a řízená, která je řízena odpovědnými orgány, převážně příslušníky HZS. (Fiala, Vilášek, 2010)

Evakuaci můžeme dělit dle různých kritérií, jako je rozsah, doba a způsob provedení.

Druhy evakuace

- Dělení evakuace dle rozsahu:
  - objektová – evakuace probíhající z jedné budovy, popřípadě z menšího počtu budov (obytné, administrativní, provozy apod.), (Holec, 2021)
  - plošná – evakuaci, při které jsou osoby zvířata a případně věci evakuovány z celé územní oblasti (části města, obce...). (Holec, 2021)
- Dělení evakuace dle doby trvání:
  - krátkodobá – Tento typ evakuace se provádí v případech, kdy se nepočítá s tím, že by evakuované osoby byly mimo své domovy déle než 24 hodin. V tomto případě pro osoby není zajištěno nouzové ubytování. Obyvatelstvu jsou poskytovány jen nezbytné potřeby pro přežití (např. deky, pitná voda). (Holec, 2021)
  - dlouhodobá – Provádí se v případech, kdy je nezbytně nutné obyvatelstvo evakuovat z místa bydliště na dobu delší než 24 hodin. V tomto případě je pro osoby, které nemají možnost jiného ubytování, zajištěné nouzové ubytování, ve kterém by mělo být zajištěné dostatečné množství pitné vody, potravin a místa na přespání. Na vyžádání je možné na místo nouzového ubytování poslat psychologickou, duchovní, lékařskou, veterinární či jinou podobnou službu. (Holec, 2021)

- Dělení evakuace dle způsobu provádění:
  - přímá – Osoby jsou evakuovány bezprostředně po vzniku ohrožení, nepředchází tomu nouzové ukrytí. (Holec, 2021)
  - s ukrytím – Osoby jsou nejprve ukryty v improvizovaných nebo jiných úkrytech a po zmenšení prvotního rizika jsou z místa evakuovány. (Holec, 2021)
  - samovolná – Typ evakuace, který probíhá bez toho, aniž by byla řízena orgány krizového řízení, nastává tehdy, když obyvatelstvo samo vyhodnotí, že mu hrozí nebezpečí a z místa ohrožení se snaží bez prodlení dostat. I v tomto případě je ale potřeba aby o evakuaci byly příslušné orgány obeznámeny. (Holec, 2021)
  - řízená – V tomto případě je již evakuace řízená pověřenými osobami, např. příslušníky HZS krajů, JSDH obcí, PČR apod. Osoby se mohou z místa ohrožení přesouvat při využití sjednaných dopravních prostředků, případně mohou s využitím vlastními dopravních prostředků nebo pěšky, pokud to situace v okolí umožňuje. (Holec, 2021)

Ukrytí

Patří k jednomu z nejzákladnějších opatření ochrany obyvatelstva při krizové situaci. Úkryty jsou určeny především k ochraně proti tlakovým vlnám, zbraním hromadného ničení. Kapacity stálých úkrytů jsou ale minimální, proto jsou obyvatelé nuceni si vytvořit improvizované úkryty s nižší odolností než úkryty na toto specializované, např. sklepy. (Fiala, Vilášek, 2010)

Nouzové přežití obyvatelstva

Za nouzové přežití obyvatelstva se považuje prozatímní způsob přečkání následků mimořádných událostí nebo krizových situacích. Mezi tyto opatření se zahrnují primárně opatření k nouzovému ubytování, zásobování potravinami, pitnou vodou a energiemi, dále lékařská a psychologická pomoc a pomoc humanitární. (mver.cz,2023)

Integrovaný záchranný systém

„Integrovaným záchranným systémem se rozumí koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací“
(ČESKO, 2000)

Záchranné práce

Za záchranné práce považujeme činnost, které vedou k minimalizaci ohrožení životů, zdraví, majetku případně životního prostředí, způsobeného působením mimořádné události. (ČESKO, 2000)

Likvidační práce

Likvidační práce, jsou činnosti vedoucí k odstranění následků vzniklých mimořádnou událostí. (ČESKO, 2000)

Mimořádná událost

„Škodlivé působení sil a jevů, vyvolané činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací složkami integrovaného záchranného systému.“ (Fiala, Vilášek, 2010)

Mimořádné události mohou být naturogenního nebo antropogenního původu, popřípadě kombinací obou, což patří k nejčastějším druhům. (Fiala, Vilášek, 2010)

Krizová situace

Krizovou situací se rozumí mimořádná událost, při které došlo k narušení kritické infrastruktury nebo k jinému nebezpečí, při nichž byl vyhlášen jeden z krizových stavů (mimo stav válečný). Podmínky pro vyhlášení jsou uvedeny v zákoně č. 240/2000 Sb., O krizovém řízení a o změně některých zákonů. (Holec, 2021)

3.1 Krizové stavy

Na území České republiky rozlišujeme čtyři krizové stavy.

Stav nebezpečí

Dle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení. Vyhláší jej hejtman kraje/primátor hl. m. Prahy, na celý kraj nebo jen na jeho část. Vyhlášen může být při vzniku krizové situace nastalé po živelní pohromě, průmyslové havárii, nehody aj., která ve větší míře ohrožuje životy, zdraví a majetek nebo bezpečnost a veřejný pořádek. Může být vyhlášen na dobu nejvýše 30 dnů a poté prodloužen se souhlasem vlády. (Kavan, 2015)

Nouzový stav

Právní normou je Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR. Vyhlásit jej může vláda ČR nejdéle na dobu 30 dní, k prodloužení může dojít jen se souhlasem Poslanecké sněmovny. Tento krizový stav se vyhláší v případě živelních mimořádných událostí, ekologických nebo průmyslových havárií nebo jiného nebezpečí, které ohrožují životy, zdraví nebo majetek, případně pokud dochází k narušení vnitřního pořádku a bezpečnosti. (Kavan, 2015)

Stav ohrožení státu

Stejně jako nouzový stav je podřízen Ústavnímu zákonu č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR. Vyhlásit jej může Parlament ČR na návrh vlády. Jeho platnost není časově omezená a platí pro celý stát. Vyhláší se v případě bezprostředního ohrožení svrchovanosti a celistvosti státu, nebo pokud jsou ohroženy jeho demokratické základy. (Kavan, 2015)

Válečný stav

Určující právní normou je ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Vyhláší jej Parlament ČR pro celý stát na časově neomezenou dobu, a to v případě, pokud je Česká republika napadena případně pokud je potřeba plnit mezinárodní závazky o společné obraně proti napadení. (Kavan, 2015)

4 PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA

Právních předpisů vztahujících se k ochraně obyvatelstva je nepřehledné množství. Vždy je ale potřeba brát v potaz jejich možnou aktualizaci. Na následujících řádcích bude, z pohledu autorky, nejvýznamnější legislativa rozepsána a ostatní neméně důležitá bude rozdělena do oblastí do kterých spadá.

Zákon č. 240/2000 Sb., O krizovém řízení a o změně některých zákonů

V tomto zákoně jsou vymezeny základní pojmy z oblasti krizového řízení, dále je zde stanoven stav nebezpečí (kdo ho vyhláší, za jakých situacích, na jak dlouho, ...). tento zákon dále stanovuje orgány krizového řízení a jejich pravomoci, mezi orgány krizového řízení řadíme, vládu, ministerstva a další ústřední správní úřady, Českou národní banku, orgány kraje a obcí s rozšířenou působností a obcí. Další orgány krizového řízení, kterými se tento zákon zabývá jsou Bezpečnostní rady a krizové štáby. V tomto zákoně jsou vypsány i práva a povinnosti fyzických a právnických osob ve vztahu ke krizovým situacím a k jejich řešení. Poslední část řeší kontroly, přestupky a náhradu škod. (ČESKO, 2000)

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb. K přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva

Tato vyhláška v první části stanovuje postupy při zřizování zařízení civilní ochrany, dále jeho personální a věcné zařízení a odbornou přípravu personálu těchto zařízení. Část druhá popisuje způsob informování právnických a fyzických osob o charakteru možných ohrožení a o připravovaných opatřeních a stylu provedení těchto opatření. Třetí část se věnuje jednotnému systému varování a vyrozumění. Část čtvrtá popisuje evakuaci, způsoby jejího provádění a orgány, které evakuaci řídí. V další části jsou řešeny úkryty a kolektivní i individuální ochrana. Šestá část se zabývá požadavky na stavby určené pro civilní ochranu. (ČESKO, 2002)

Zákon č. 133/1985 Sb., O požární ochraně

Zákon o požární ochraně stanovuje povinnosti ministerstev a jiných státních orgánů, dále úkoly Hasičského záchranného sboru, krajů a obcí. Stanovuje také pravomoci fyzických a právnických osob ve smyslu požární ochrany (odborná způsobilost, posuzování požárního nebezpečí, dokumentace, osobní a věcná pomoc aj.) Část druhá tohoto zákona vymezuje Státní požární dozor, jeho orgány, pravomoci apod. Důležitou

částí je část čtvrtá, která řeší jednotky požární ochrany. V tomto zákoně jsou také vypsány možné pokuty ukládané státním požárním dozorem, za nedodržování povinností vyplývajících z předpisů a v neposlední řadě jsou zde řešeny náhrady škod, na které mají právo např. fyzické osoby a právnické osoby, kterým vznikla škoda v důsledku pomáhání při zdolávání požáru. (ČESKO, 1985)

Zákon č. 273/2008 Sb., O Policii České republiky

Ve smyslu tohoto zákona je řešena organizace a řízení Policie ČR, základní povinnosti příslušníků (zdvořilost, iniciativa, přiměřenost, prokazování se a poučování před provedením zásahu/úkonu). Tento zákon dále řeší spolupráce s obcemi či právnickými a fyzickými osobami. Mimo jiné se zákon věnuje omezování osobní svobody, postup při odnětí nebo zajištění věci, osobní prohlídka, vstup na pozemek a oprávnění ke vstupu. Dále zastavení a kontrola vozidla, vykázání osob, zajištění bezpečnosti objektů nebo chráněných osob ve smyslu zákona. V neposlední řadě je zde řešeno použití donucovacích prostředků a získávání informací. (ČESKO, 2008)

Zákon č. 320/2015 Sb., O Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů

Zákon o Hasičském záchranném sboru stanovuje postavení a úkoly, organizaci a řízení, dále pravomoci a povinnosti, služební stejnokroj a prokazování příslušnosti příslušníků HZS ČR. Zákon dále řeší vnitrostátní a mezinárodní spolupráce v rámci uzavřených smluv, práci s informacemi jako je například pořizování dokumentace při zásahu apod. Hlava VIII vymezuje nakládání se symboly a ochranu názvu HZS ČR. Hlava IX a X pak řeší náhradu škod a přestupky. (ČESKO, 2015)

Zákon č. 374/2011 Sb., O zdravotnické záchranné službě

V tomto zákoně jsou vymezena zdravotnická záchranná služba jako taková, její dostupnost, práva a povinnosti poskytovatelů zdravotnické záchranné služby, podmínky pro zajištění připravenosti poskytovatele zdravotnické záchranné služby na řešení mimořádných událostí a krizových situací. Dále je zde řešen traumatologický plán, organizace zdravotnického zařízení, zdravotnické operační středisko a výjezdové skupiny. V neposlední řadě je v tomto zákoně řešena působnost ministerstva, kraje a dalších státních orgánů a také přestupky fyzických a právnických osob ve smyslu nevhodného užití jména „zdravotnická záchranná služba“. (ČESKO, 2011)

Zákon č. 239/2000 Sb., O integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

Úkolem tohoto zákona je vymezit integrovaný záchranný systém, stanovit složky integrovaného záchranného systému a dále jejich působnost, pokud tak neurčí jiný právní předpis. Dále popisuje působnosti a pravomoci státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě a při průběhu mimořádné události, při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení krizových stavů. (ČESKO, 2000)

Zákon č. 219/1999 Sb., O ozbrojených silách České republiky

Zákon vymezuje základní pojmy z oblasti ozbrojených sil působících na území České republiky, dále upravuje jejich úkoly a členění. Další části jsou věnovány Armádě ČR, Vojenské kanceláři prezidenta republiky, Hradní stráži a jejím úkolům. Dále je v zákonu řešena problematika vojenského materiálu a použití vojenské zbraně a dalších zvláštních prostředků. (ČESKO, 1999)

Zákon č. 222/1999 Sb., O zajišťování obrany České republiky

Tento zákon stanovuje povinnosti státních orgánů, v první řadě tedy vládu, která za zajišťování obrany zodpovídá, dále povinnosti územních samosprávných celků a právnických a fyzických osob při zajišťování obrany České republiky před vnějším napadením a řešení přestupků. Zákon dále vymezuje pracovní povinnost a výpomoc, vojenské újezdy a objekty důležité pro obranu státu mezi které patří např. stavby určené k ochraně obyvatel, objekty strategického významu a další objekty pozemky určené vládou. (ČESKO, 1999)

4.1 Obecná legislativa

- č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (ČESKO, 1993)
- č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (ČESKO, 1993)
- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., O bezpečnosti České republiky (ČESKO, 1998)

4.2 Legislativa z oblasti veřejné správy

- Zákon č. 2/1969 Sb., O zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (ČESKO, 1969)
- Zákon č. 128/2000 Sb., O obcích (ČESKO, 2000)
- Zákon č. 129/2000 Sb., O krajích (ČESKO, 2000)

4.3 Legislativa z oblasti krizového řízení

- č. 462/2000 Sb., Nařízení vlády k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (ČESKO, 2000)
- Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., O kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury (ČESKO, 2010)
- č. 281/2001 Sb., Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kterou se provádí § 9 odst. 3 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (ČESKO, 2001)

4.4 Legislativa z oblasti havarijní připravenosti

- Zákon č. 224/2015 Sb., O prevenci závažných havárií (ČESKO, 2015)
- Vyhláška Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., O organizaci a činnosti jednotek požární ochrany (ČESKO, 2001)
- Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., O stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva (ČESKO, 2000)

4.5 Legislativa z oblasti ochrany veřejného zdraví

- Zákon č. 258/2000 Sb., O ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů (ČESKO, 2000)

4.6 Legislativa z oblasti obrany

- Nařízení vlády č. 139/2017 Sb., O plánování obrany státu (ČESKO, 2017)

5 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ PROGRAMY V OCHRANĚ OBYVATELSTVA

Za preventivně výchovnou činnost se považují organizační, technické a provozní opatření a dále činnosti, zaměřené na obyvatelstvo, díky kterým se zlepšuje předcházení různým nežádoucím jevům, nebo napomáhají k jeho případnému zmírnění. (SHČMS, 2023)

Preventivně výchovná činnost může být prováděna různými způsoby, např.:

- Dny otevřených dveří na stanicích HZS nebo SDH
- spolupráce s médii
- vydávání různých odborných preventivních materiálů
- ukázky zásahů hasičů při konání různých akcí (výročí založení sborů, oslavy města apod.)
- preventivních programů a přednášky nejen pro děti. (Blažek, 2014)

Zlepšování kvality a dostupnosti informací o katastrofách, provádění preventivních opatření a zvyšování povědomí veřejnosti o zvládání katastrof vede k minimalizaci jejich dopadů. (Khorram-Manesh, 2017)

Legislativa preventivně výchovných činností

Fyzické osoby mají podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, právo na informace o opatřeních k zabezpečení ochrany obyvatelstva a na poskytnutí instrukcí a školení ke své činnosti při mimořádných událostech. (ČESKO, 2000)

Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru spadající do gesce Ministerstva vnitra ČR (dále jen „MV-GŘ HZS ČR“) se snaží co nejvíce vhodnými formami informovat všechny skupiny obyvatel o případných mimořádných událostech a o způsobu ochrany a prevence před nimi. Jedná se tzv. preventivně výchovnou činnost. Proto MV-GŘ HZS ČR vyvíjí v této oblasti řadu aktivit, které napomáhají ve výuce a přípravě obyvatelstva na tyto události. Jedná se především o podporu výuky na všech typech škol a dále vytváření edukativních videí a programů pro širokou veřejnost. Toto se mění v závislosti na novelizaci zákonů a také na technologický vývoj společnosti apod. (hzscr.cz, 2023)

MV – GR HZS ČR, dále dle zákona o IZS, zřizuje vzdělávací zařízení, určená pro školení a instruktáže v oblasti ochrany obyvatelstva a pro posilování součinnosti složek IZS. (ČESKO, 2000)

Hasičské záchranné sbory krajů jsou povinny, dle zákona o IZS obznamovat obce, fyzické a právnické osoby s možnými druhy ohrožení obyvatelstva. (ČESKO, 2000)

Obecnímu úřadu vyplývá ze zákona o IZS povinnost provádět preventivně výchovnou činnost v oblasti ochrany obyvatelstva. Dále je na základě informací od HZS kraje informovat o možných druzích ohrožení obyvatelstva na území obce. Tyto informace by při nejmenším měla mít vyvěšené na webových stránkách. (ČESKO, 2000)

Na území naší republiky je v činnosti několik takovýchto programů, mezi nejznámější patří Hasík CZ a Záchranný kruh a POKOS:

5.1 Hasík CZ

Tento preventivně výchovný program, jehož oficiálním realizátorem je Citadela Bruntál, nese celý název Hasík CZ – výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva. Vznikl již v roce 1996 na stanici HZS Bruntál. Do roku 1998 fungoval jen ve zkušebním režimu, kdy se na školách ověřoval, a tvořila se metodika práce s dětmi. Po tomto roce se začal Hasík rozšiřovat do okolí Bruntálu a následně po roce 2000 se rozšířil do většiny republiky. (Mikulka et al., 2015)

V současné době je vyškoleno přes 1000 instruktorů programu Hasík CZ, z řad dobrovolných i profesionálních hasičů a realizován je v deseti krajích České republiky. (Mikulka et al., 2015)

Program Hasík CZ bude dále rozebrán v praktické části.

5.2 Záchranný kruh

Jedná se o neziskovou organizaci, založenou v roce 2005, úplným názvem Asociace Záchranný kruh, z.s., spojující záchranářské subjekty a podobné instituce. Tato organizace vytváří a realizuje systém informování, vzdělávání a prevence nejen před mimořádnými událostmi ale i předběžnými riziky. Stojí za vznikem mnoha projektů, mezi které patří například vzdělávací areál Svět záchranářů, vzdělávací videa pod titulkem Ty to zvládneš a další. Dále také vytvářejí vzdělávací podklady pro pedagogy, organizují vzdělávací akce, spravují bezpečnostní informační systém pro města a obce a v neposlední řadě spolupracují

na celostátních koncepcích z oblasti mimořádných událostí a obvyklých rizik. (zachrannykruh.cz, 2023)

5.3 Příprava občanů k obraně státu

Příprava občanů k obraně státu neboli POKOS, je nedílnou součástí plánování obrany státu. Občanská povinnost, bránit svou zemi, která vychází ze zákona nezanikla ani poté co se armáda ČR stala profesionálním ozbrojeným sborem. „*Systematická a diferencovaná příprava občanů k obraně státu je jedním z předpokladů vytvoření potřebných schopností k zajišťování obrany jednotlivců i celé společnosti.*“ (pokos.army.cz, 2014)

V novodobé legislativě je příprava občanů k obraně státu řešena v zákonu č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně je příprava občanů k obraně státu vedena jako dobrovolná převážně vzdělávací činnost, není-li to v jiném zákonu či předpisu uvedeno jinak. (pokos.army.cz, 2014)

Provádění POKOS má v gesci Ministerstvo obrany, dále se ale na tomto mohou podílet různé spolky, církve aj. v součinnosti s příslušnými orgány obce a kraje. (pokos.army.cz, 2014)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 PROGRAM HASÍK CZ

Jak již bylo zmíněno v části teoretické, jedná se o preventivně vzdělávací program, působící převážně na základních a středních školách. V tomto programu se jede na dvě etapy výuky, kdy první hodinu rozeberou dané učivo předepsané v metodice a následně další hodinu, která bývá další týden, zkontrolují, zda si její žáci zapamatovali a projdou další okruh. Na základních školách je tento program určen hlavně pro děti druhých a šestých tříd. Na základě domluvy se školou, nebo pokud se jedná jen o pětiletou školu, vyučují i jiné ročníky.

Program zaštiťuje Citadela Bruntál s tím, že většina HZS krajů si pak výuku ve svém kraji a dotaci programu (nákup interaktivních materiálů pro děti) „bere pod svá křídla“. V některých krajích si ale toto řeší instruktoři sami a jednají na „svou pěst“, zde se pak ale setkávají s problémem, že o ně školy nejeví zájem. Problém většího nezájmu škol, je také to, že časová dotace na program Hasík CZ je 2x60 minut, kdy ale standartní výuka trvá 45 minut, tudíž to pak narušuje další průběh výuku, a tak se od toho školy raději distancují.

6.1 Průběh výuky programu Hasík CZ na Základní škole v Příšovicích

Autorka této práce se domluvila s instruktory programu, zda se může dojít podívat na výuku, aby mohla zhodnotit, jak výuka probíhá v reálném prostředí a jak se také např. odlišuje od check listu (viz. obrázky 6 a 7). Instruktoři se předem domluvili s vedením školy na vhodném datu pro obě strany, nakonec se shodli na 20. 4. 2023. Výuka na ZŠ Příšovice tedy probíhala v daný den od osmi hodin. Jedná se o pětiletou školu, takže místo druhé a šesté třídy, jak je běžné, se vyučovala druhá a pátá třída. Obec Příšovice má přibližně 1 300 obyvatel a v blízkém okolí leží město Turnov s klasickými 9letými školami, tudíž je na místní škole menší počet dětí. Za druhou třídu se tedy výuky zúčastnilo 8 dětí a za třídu pátou 7.

Instruktoři dorazili na výuku s předstihem, aby si vše mohli v klidu přichystat. Přesně v osm hodin zazvonilo na hodinu a děti se nadšeně nahrnuly do třídy, začínalo se výukou 2. třídy, děti si posedali na koberec a mohlo se začít. Instruktoři se představili a vysvětlili proč přišli. Na začátku hodiny se děti ptali, jestli vědí, co je činností hasičů, kde je mohou potkat anebo jestli je už někde při práci viděli. Děti se hlásili a říkali různé odpovědi, které je zrovna napadly „požáry, kočka na stromě, bouračka, povodně...“. Dalším bodem výuky bylo představení výstroje a výzbroje hasiče. Opět to bylo bráno interaktivní formou, kdy děti dle obrázku jmenovali jednotlivé části a ty následně jeden z instruktorů vyndával

z tašky a po uhádnutí všech si celou výstroj oblékl, aktivoval dýchací přístroj a tím se přešlo do pomyslného třetího bloku, kterým bylo pokusit se překonat možný strach dětí ze zvuku dýchací automatiky. Na děti instruktor přes masku mluvil a následně zájemce připojil na vyváděcí masku (viz. obrázek č. 2), aby věděli, že je to bezpečná věc a pokud by se s tímto někdy setkali, tak se nemají čeho bát.

Obrázek 2: Praktická ukázka (foto autorky)

Dalším bodem výuky, byly čísla tísňového volání. V tomto byli děti suverénní a věděli všechny čísla, ještě k tomu dodali, jak si je pamatují (0 = jezírko = hasiči; 8 = pouta = policie; 5 = vozík = záchranka). Instruktoři se pak doptávali, zda vědí, k čemu je číslo 112 a kdy jej volat. Rovnou na to bylo navázáno voláním na tísňovou linku, jak volat, co říct první a podle čeho se budou orientovat v případě, kdy neznají adresu místa, kde se nachází tzv. styčné body.

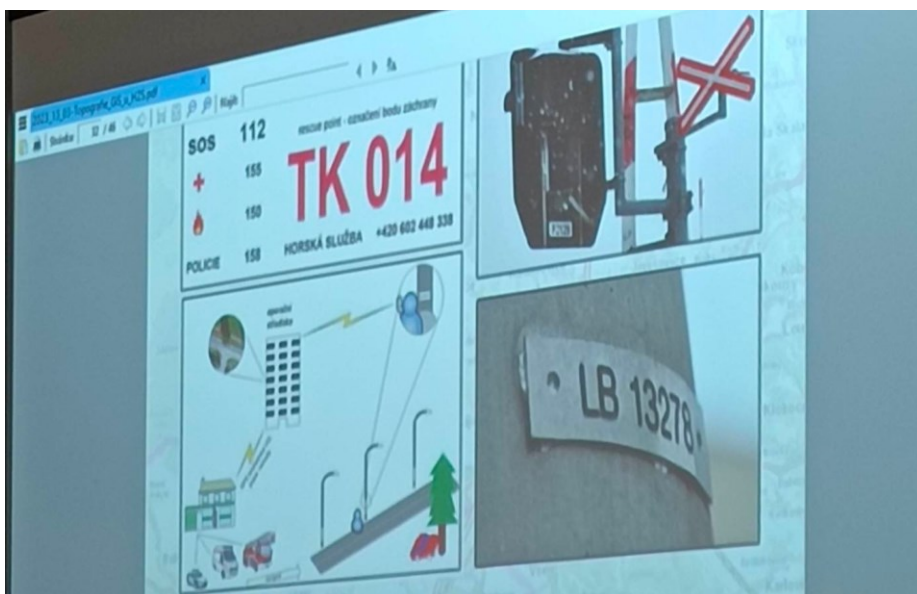
Tímto se necelý 60minutový čas naplnil a druhákům byly akorát rozdány upomínkové předměty, které později využijí v hodině výtvarné výchovy.

Před devátou hodinou začala výuka páté třídy. Jednalo se o třídu, která již výukou tohoto programu prošla ve druhé třídě, takže instruktory již znali. Oni se ale samozřejmě stejně nejdříve představili a pak se hned ptali co si pamatují z druhé třídy. Navázalo se tím na činnost hasičů (viz. obrázek č. 3), stejně jako tomu bylo u výuky v předchozí třídě akorát v tomto případě se šlo více dopodrobna.

Obrázek 3: Činnost hasičů (foto autorky)

Stejně jako tomu bylo u druhé třídy, tak i tady se v rychlosti zopakovali čísla tísňového volání, některé děti přišli s vlastními zkušenostmi, kdy oni sami nebo s rodiči na tísňovou linku volali, a tak svým spolužákům řekli, jak to probíhalo. I v tomto případě se věnovalo pár minutek tzv. styčným bodům (viz. obrázek č. 4)

Obrázek 4: Styčné body (prezentace instruktora, foto autorky)

Dalším bodem výuky byl „hodný a zlý“ oheň, nejdříve si ukázali a řekli co je to tzv. „ohňový trojúhelník“ tedy co potřebuje oheň k tomu, aby hořel a jak poznají, že v okolí hoří (dým, smrad, teplo...), následně se instruktoři ptali děti, co je tedy „hodným“ a co je naopak „zlým“ ohněm a kdy se z „hodného“ ohně může stát „zlý“. Poslední část výuky byla zaměřena na to co dělat, pokud na nich nebo na jejich kamarádech začne hořet

oblečení, vysvětlili jim metodu „lehni si a kutálej se“ a také jak pomoci kamarádům, aby na ně jen nekoukali, jak hoří a kutálí se, např. udusit oheň kusem svého oblečení, bundou, tričkem apod. (viz. obrázek č. 5)

Obrázek 5: Ukázka "uhašení " kamaráda (foto autorky)

V posledních pár minutách už jen probrali, co dělat, když se popálí a jak mají popáleninu ošetřit. I žákům páté třídy byly na památku věnovány upomínkové předměty, které sponzoruje město Turnov.

Obě odučené třídy čeká ještě druhá etapa výuky, kde si proberou získané znalosti z této první etapy a následně rozeberou další problematiku, jako např. co je to varovný signál, prostředky individuální ochrany nebo co nezapomenou při odchodu z domu. V případě zájmu je pak možná ještě návštěva hasičské zbrojnice, jako takový závěr za účasti při výuce programu Hasík CZ.

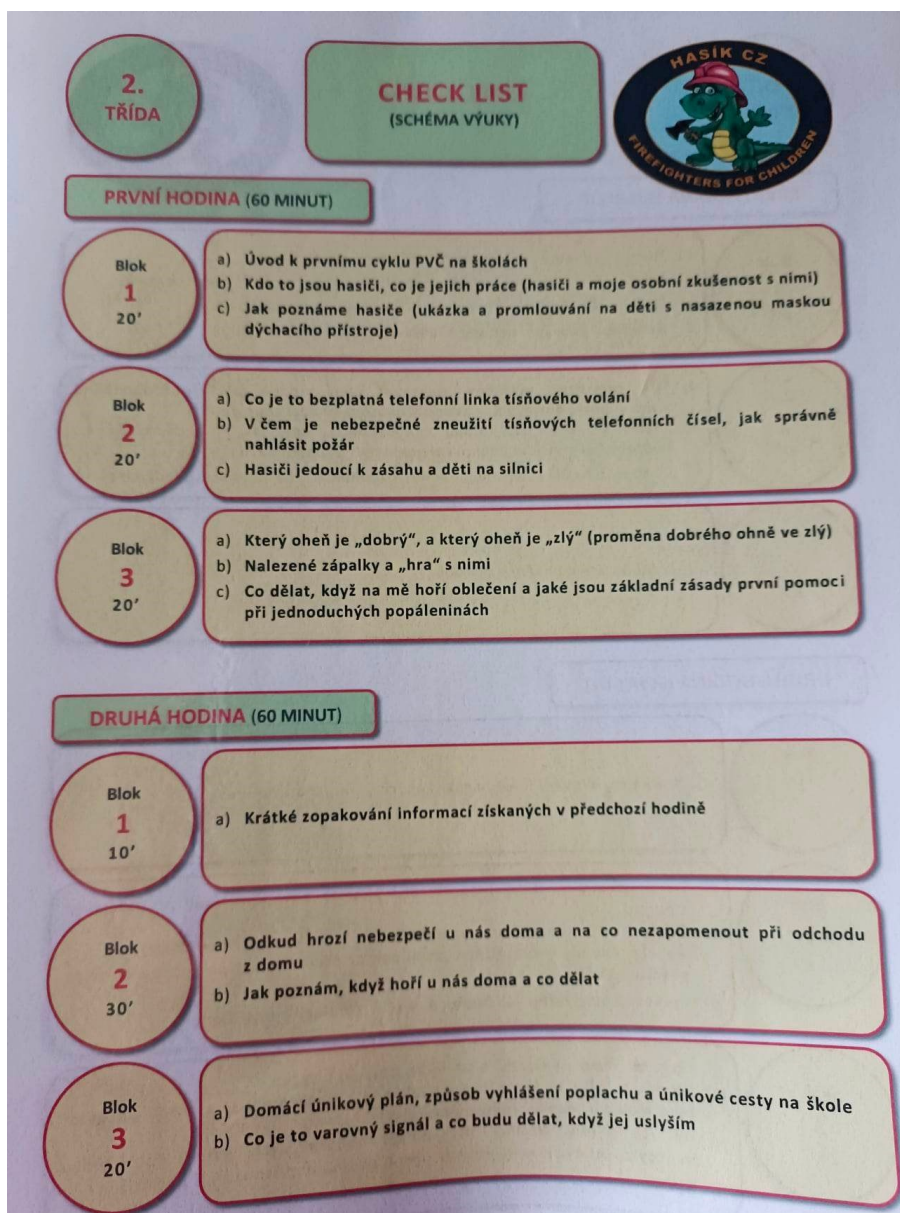
Po fyzické účasti autorky práce na výuce programu Hasík CZ, lze říct, že výuka se opravdu téměř ve všem shoduje s check listem, (viz. obrázky 6 a 7) vždy ovšem záleží na samotných instruktorech a na časových možnostech. Každá skupinka dětí je jinak aktivní a jinak rychle se pak jednotlivé body procházejí.

7 OSNOVY PROGRAMU HASÍK CZ

Program Hasík CZ má na výuku vytvořený check list (viz. obrázky č. 6 a 7) toho, co by měli instruktoři stihnout žákům za hodinu, respektive za dvě hodiny, předat. Toto se samozřejmě odvíjí od zvědavosti žáků, v těchto případech se pak zabrouzdá více například do výstroje hasiče a podobně.

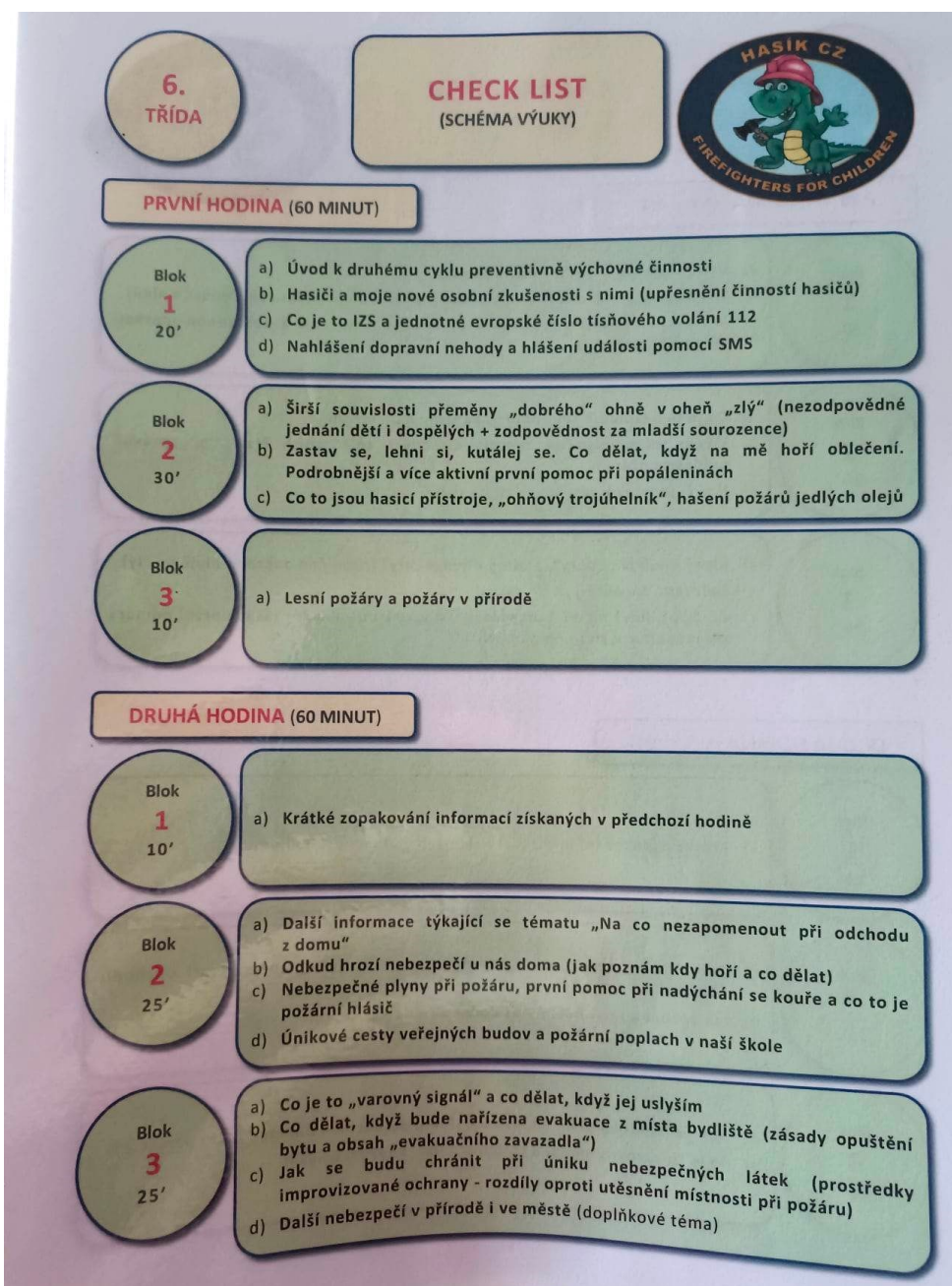
Check list je rozdělen dle toho v jaké třídě probíhá, zpravidla se jedná od druhé a šesté třídy, neurčí-li si zástupce školy jinak, a také dle toho, zda se jedná a o první hodinu výuky anebo o druhou.

Schéma výuky pro druhou třídu

Obrázek 6: Schéma výuky pro druhou třídu (hasík.cz, 2023)

Schéma výuky pro šestou třídu

Obrázek 7: Schéma výuky pro šestou třídu (hasík.cz, 2023)

Instruktoři mají mimo jiné také k dispozici CD s interaktivními obrázky, díky kterým si děti mohou jednotlivé části lépe zapamatovat. Dále také mají metodickou příručku, kde jsou nejen vymezené jednotlivé kapitoly a pojmy, se kterými mohou při výuce pracovat, ale také v ní je kapitola zabývající se psychologickým základem týkající se dětí a instruktora, např. jak s dětmi jednat, jak v potřebných situacích improvizovat, jak si vydobýt autoritu apod.

8 ROZHOVOR S INSTRUKTORKOU PROGRAMU HASÍK CZ

Popis instruktorky:

„Jmenuji se Pavlína Dlasková Hoření a je mi 45 let a jsem maminkou tří dnes již větších dětí.

V září roku 2012 jsem oslovila místní SDH, zda by neměli zájem mít zde kroužek hasičů, který tady v roce 2009 skončil. Po dohodě s SDH řekli, že ano. Chtěla jsem tuto činnost nabídnout nejen dětem svým ale hlavně i ostatním dětem. Sama jsem byla v kroužku hasičů asi od 8 let do svých 17/18let. Pak přišla skoro 20letá pauza.

Začala jsem s dětmi zde pracovat a kroužek jsem, řekla bych že úspěšně, vedla. Děti zde se učili vše od znova a já s nimi také. Udělala jsem si kurz vedoucího kolektivu mladých hasičů abych mohla všechny informace ohledně vedení dětí a hry Plamen dělat dobře.

Práce s dětmi mě baví a bavila, a tak jsem si přes MŠMT udělala ještě další kurz, a to pedagoga volného času abych mohla děti vést i mimo organizace SDH. Následně na to jsem si v roce 2018 ještě udělala kurz instruktora programu Hasík CZ.

Situace, která nastala v roce 2021/2022 v našem SDH byla zlomová a moje práce s dětmi v hasičském kroužku byla ukončena. Ale já se nevzdávám a přes jinou hasičskou činnost, což je program Hasík CZ děti učím i nadále.“

1. Jak jste se k programu Hasík CZ dostala, co Vás motivovalo k tomu stát se instruktorem Hasíka CZ?

„Dozvěděla jsem se o tom myslím z internetu, ale bohužel jsem neměla stále toho kolegu, který by do programu Hasík šel se mnou. Až po cca roce dvou, jsem se zeptala kolegy v jednotce hasičů města Turnova, zda by do takového programu nešel se mnou. Vzal si chvíli na rozmyšlenou kvůli své rodině a nakonec řekl, že ano. Ráda předávám informace, za mě hodně důležité informace, druhým lidem.“

2. Jak dlouho již děláte instruktora tohoto programu?

„Od listopadu roku 2018, kdy jsme s kolegou měli první kurz.“

3. Když se budeme bavit jen o Libereckém kraji, kolik instruktorů v tomto kraji učí?

„Bohužel to přesně nevím, ale moc nás nebude, na Turnovsku jsme dva.“

4. Kolik škol je v tomto kraji zapojeno do programu?

„V našem okruhu máme 4 školy a to vždy 2. třídy a 6. třídy.“

5. Jak se k tomuto programu staví školy? Jsou tomu nakloněny a podporují to, nebo to považují za zbytečnost?

„Do škol, kam se nám povedlo dostat už ví, že tento program je přínosný nejen pro děti, ale i pro dospělé, alespoň částečně pak vědí, jak se zachovat v krizové situaci.“

6. Jak to vnímají naopak děti? Berou to jen jako čas, kdy se nemusí učit, nebo je to naopak baví a jsou i při výuce aktivní?

„Děti v druhých třídách jsou velice rády, když mají změnu programu ve škole a nemusí se učit. Jsou tedy velmi aktivní, máme rádi, a i se o to snažíme, je přímo vnést do výuky. Spolupracujeme s nimi i na konkrétních scénkách, které máme v rámci výuky, řekla bych, že je jednodušší je zaujmout alespoň co se druhých tříd týče.“

Děti v šestých třídách je už náročnější zaujmout a už s nimi také cloumá puberta, takže občas i člověk musí být ve výuce „zajímavější“ aby je zaujal a probíranou tematiku vnímali a zapojovali se.“

7. Je něco, co Vám chybí v tomto programu, co byste doplnila?

„Je to program, který tu je přes 20 let a stále se inovuje, naši instruktoři jsou stále inovativní a snaží se jít s dobou. Stejně tak jak se vyvíjí společnost a možné krizové situace, vyvíjí se i způsob výuky a předávání těchto informací nejen dětem.“

Tedy nemám nic, co bych do programu doplnila.“

8. Naopak které části výuky považujete za nejvíce přínosné?

„Za mě je nejvíce přínosné výuka toho, jak si správně zavolat první pomoc, jak se zachovat, než přijedou hasiči, záchranka, policie.“

Další za mě velice důležité je naučit děti vědět podle čeho mohou určit místo kde se nachází, když neznají ulice v daném místě nebo není v okolí žádný název ulice apod. tedy vědět co jsou takzvané styčné body a kde je hledat.“

9. Výuka probíhá jen hodinu, stiháte začlenit vše co máte v popisu nebo z toho nějaké části musíte vynechávat, popřípadě které části patří k těm, co považujete za méně důležité, a tak je v případě nedostatku času vynecháváte?

„Ano program trvá 2x 60minut. Máme „nástřel“ co a jak dlouho by mělo trvat v rámci výuky. Ale děti jsou zvědavé, že se občas na něčem zasekneme a něco musíme“

vynechat, ale řekla bych, že tyto informace nejsou až zas tak důležité. Například co patří do evakuačního zavazadla, to hlavně co se druháků týče, by měli mít na starost rodiče, kteří by v případě potřeby měli vědět co nutného zabalit s sebou.“

10. Kdybyste měla hodnotit, jak si myslíte, že jsou na tom žáci základních škol s připraveností v oblasti ochrany obyvatelstva, jak by se měla dle Vás zlepšovat?

„Žáci, kterých se ptáme na telefonní čísla například, tak ano to opravdu vědí, ale z praktické části, co dělat když???...Tak to opravdu bohužel...Myslím si, že moc připraveni nejsou... když to převedu opět na školy, tak ty už vůbec nejsou připraveny. Pokud to vezmu od vyučujících, tak mají nějaké školení v rámci BOZP, předpokládám tedy, ale nevěřím tomu, že kdyby byla ostrá evakuace, zda by věděli, co mají přesně dělat.

Ono je hrozně jednoduché, když vědí, že bude vyhlášen poplach, že se všichni seřadí a v klidu odcházejí na předem domluvené místo.

V praxi „naostro“ nevěřím tomu, že by nevznikla davová panika. Protože z praxe víme, že se může stát cokoliv... dítě začne být hysterické a jak je obecně známo, že když začne jeden panikařit, začne druhý a už to jede... takže ukázat učitelům, jak se správně zachovat, aby se všichni dostali ve zdraví ven a v pořádku.

Ukazujeme i dětem, jak se mají správně zachovat a tzv. tím pomoci paní učitelce. Neplatí to jen o školách, ale i o fabrikách, úřadech a dalších institucí.“

11. Kdybyste měla motivovat nové lidi, aby se do programu zapojili, co byste jim vzkázala?

„Motivovat lze pouze tím, že kdo je připraven není překvapen a může si tímto zachránit život nejen sobě, ale i ostatním. Snažím se nás dostat s tímto programem na sociální síť a trochu tuto činnost zpropagovat abychom právě zkusili najít a nadchnout i nějaké další lidičky.“

12. Myslíte si, že je výuce ochrany obyvatelstva, potažmo požární ochraně věnována na školách dostatečná pozornost?

„Bohužel není, nebo ji školí lidé, kteří to mají buď v osnovách nebo to mají načtené, ale nehovoří vůbec z praxe.“

A hlavně tato velmi důležitá prevence by měla být zahrnuta komplexně v učebním programu nebo v osnovách škol.“

13. Vedete i kroužek mladých hasičů, vnímáte u některých žáků, že jsou do této problematiky již nějak začleněny?

„Ano, vedla jsem kroužek hasičů 10 let, a i zde máme učební osnovy, podle kterých děti nenásilnou a hravou formou učíme preventivní činnost. Je na nich pak tedy znát, že už vědí, jak se v některých situacích zachovat.“

14. Jste jako instruktoři po nějakém období proškolení? Pokud ano, jak taková školení probíhají?

„Ano, můžeme se přihlásit znovu do kurzu, pokud je vypsaný a zopakovat nebo si oživit nějaké další znalosti od našich instruktorů školitelů.“

15. Je tento program nějak financovaný, např. sponzory, nebo se jedná o čistě dobrovolnickou činnost?

„Tento program není financovaný, naše školení nám zaplatilo město Turnov, pod kterou naše jednotka Hasiči města Turnov spadá. A ještě nám pro děti platí materiály, které vždy na konci hodiny dětem za odměnu věnujeme.

Naše činnost je zcela dobrovolná a nemáme ji hrazenou. Dojíždíme do škol za naše peníze a program je pro školy zcela zdarma.“

16. Spolupracujete i s jinými organizacemi než s HZS? Případně jakými.

„Ne, s žádnými jinými organizacemi nespolupracujeme.“

9 URČENÍ ÚROVNĚ PŘIPRAVENOSTI ŽÁKŮ V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA POMOCÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Dotazníkové šetření je kvantitativní metoda, při které se za krátký čas dají zjistit potřebné odpovědi od velkého množství lidí.

Toto dotazníkové šetření bylo vytvořeno za účelem zjištění, jak na tom žáci ve zkoumané oblasti jsou. Pro tvorbu byly jako inspirace využité testové otázky určené pro žáky, kteří byli proškolení programem Hasík CZ. Dotazníky byly vyhotoveny ve dvou variantách, jedna s úrovní pro žáky prvního stupně a druhá pro žáky druhého stupně. Přičemž ale bylo žádoucí, aby za první stupeň byly vyplňovány převážně druhou třídou a za stupeň druhý třídou šestou. Pro druhou a šestou třídu se autorka rozhodla s ohledem na to, že tyto třídy primárně instruktoři Hasík CZ vyučují. V dotazníku pro první stupeň bylo vyčleněno 10 otázek, s ohledem na to, že se jedná o mladší děti, tak aby jim vyplňování dotazníku nezabralo celou vyučovací hodinu

Dotazníky byly doručeny do dvou škol, a to do Základní školy Český Dub a Základní školy Kobyly. Tyto školy byly autorkou vybrané s ohledem na to, že v jedné v minulosti studovala a druhá se nachází v blízkosti bydliště. V celkovém vyhodnocování dotazníků se ale nebude brát zřetel na to z jaké školy byl který dotazník, pouze bude zohledněna kategorizace, a tedy rozdělení na část první stupeň a část druhý stupeň.

9.1 Výsledky dotazníkového šetření, první stupeň

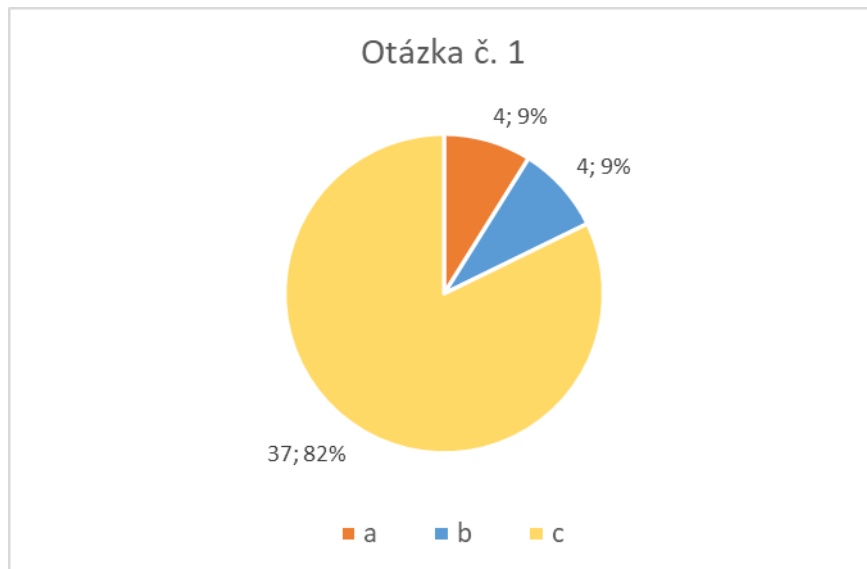
Dotazníkového šetření za první stupeň, respektive za druhou třídu, se zúčastnilo 50 respondentů, z toho ale pouze 45 jich dotazník vyplnilo správně. Chybně vyplněné dotazníky byly z důvodu zakroužkování více odpovědí u jedné otázky, nebo naopak nezodpovězení některých otázek. Dotazníkové šetření bude tedy výstupem odpovědí od 45 dotazovaných žáků.

Dotazníky pro obě zkoumané skupiny jsou vloženy v přílohách.

1. Otázka: „*Jaká máme v České republice čísla tísňového volání?*“

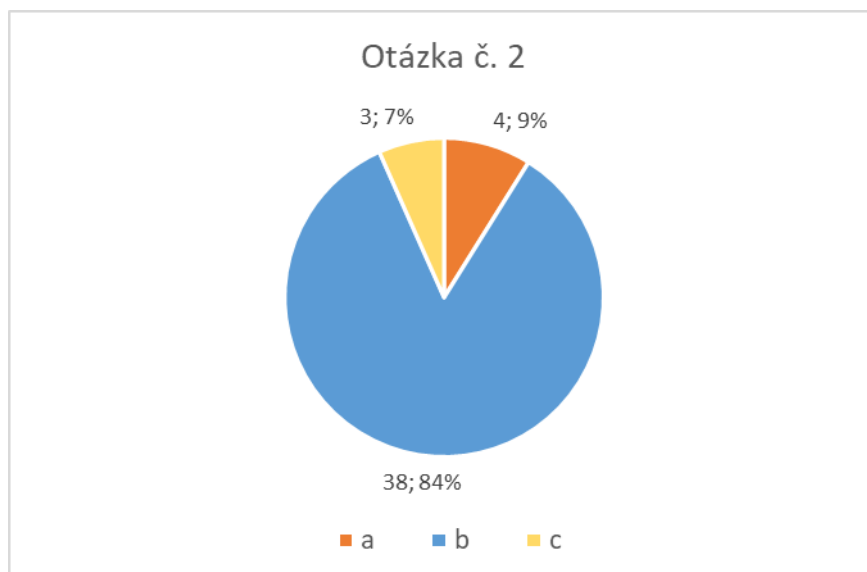
Na tuto otázku byla správná odpověď c), tedy 112, 150, 155, 158, 156, z grafu č. 1 vyplývá, že správnou odpověď zvolilo 82 % respondentů.

Graf 1: Otázka č. 1, 1. stupeň

2. Otázka: „*Na jaké číslo tísňového volání budeš volat, v případě, že budeš potřebovat pomoc od hasičů, policie i záchranné služby ve stejný čas?*“

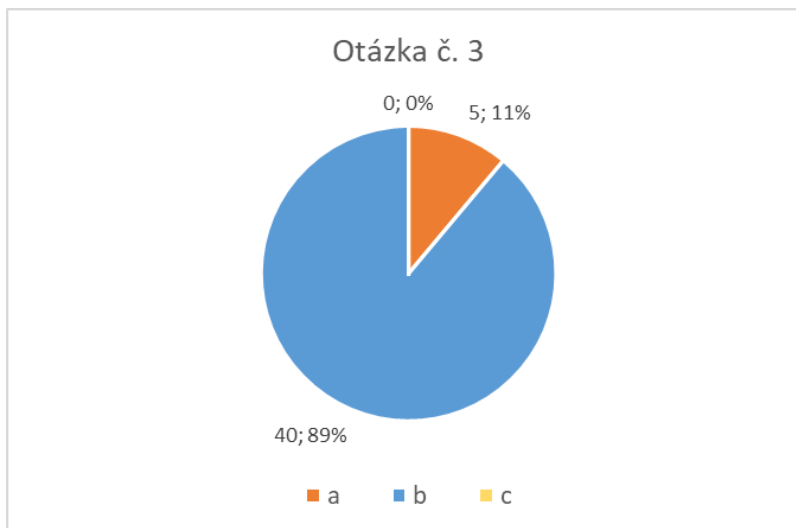
V otázce č. 2 bylo na výběr z možností a) 911, b)112, c)156. Správnou odpověď, tedy b) 112 zvolilo 84 % respondentů (viz. graf č. 2).

Graf 2: Otázka č. 2, 1. stupeň

3. Otázka: „Proč nesmíš volat na čísla tísňového volání jen tak z legrace?“

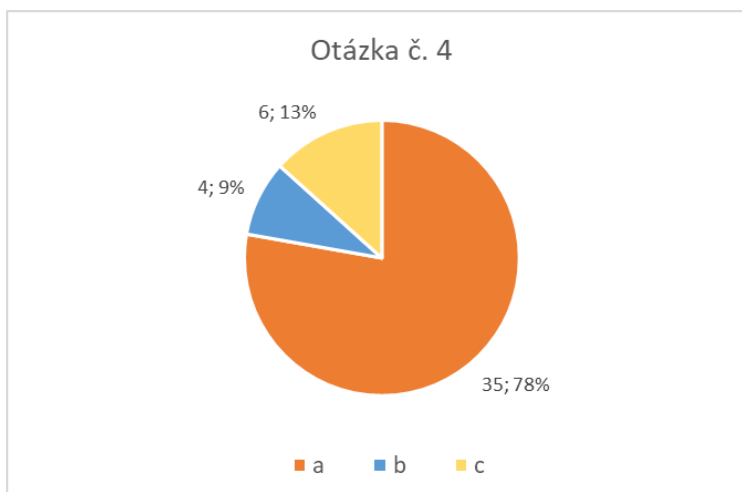
Správnou odpověď b) tedy: Protože by záchranné složky mohly přijet pozdě k někomu, kdo je opravdu potřebuje. Zvolilo (viz. graf č.3) 89 % dotazovaných.

Graf 3: Otázka č. 3, 1. stupeň

4. Otázka: „Jak na tísňovou linku ohlásím požár?“

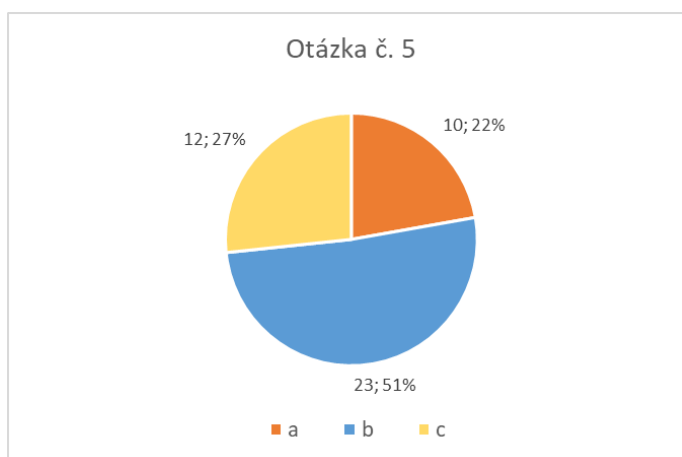
Správná odpověď a) Řeknu jim, kde a co se to stalo, jak se jmenuji a počkám na zpětný hovor, případně odpovím dotazy dispečera. Dle grafu č. 4 odpovědělo správně 78 % respondentů.

Graf 4: Otázka č. 4, 1. stupeň

5. Otázka: „Co uděláš, když na tobě začne hořet oblečení, ale nemáš v blízkosti vodu nebo něco jiného na uhašení?“

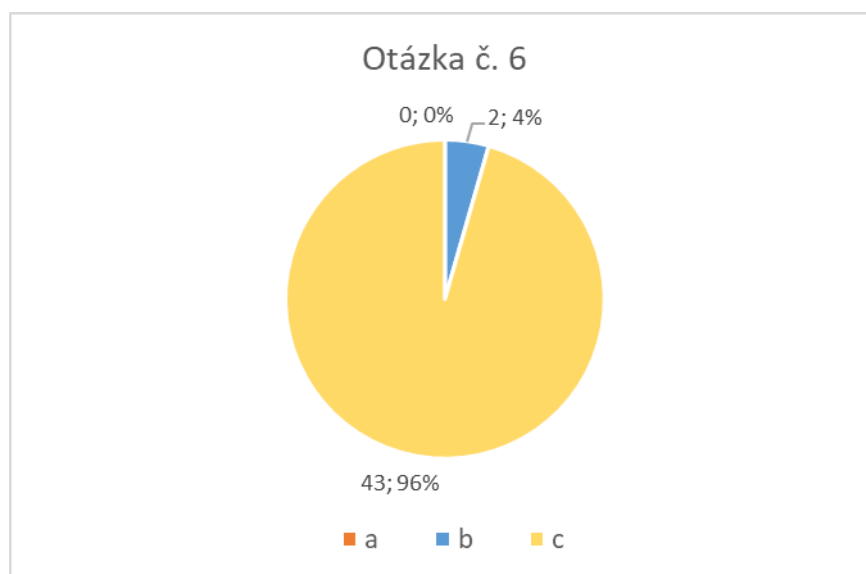
Správná odpověď b) zastavím se, lehnu si, zakryji si obličej a začnu se kutálet ze strany na stranu, dokud oheň neuhasím. Na tuto otázku zodpovědělo správně (viz. graf č. 5) pouze 51 % dotazovaných.

Graf 5: Otázka č. 5, 1. stupeň

6. Otázka: „Co uděláš, když najdeš na ulici nebo v parku zapalovač nebo zápalky?“

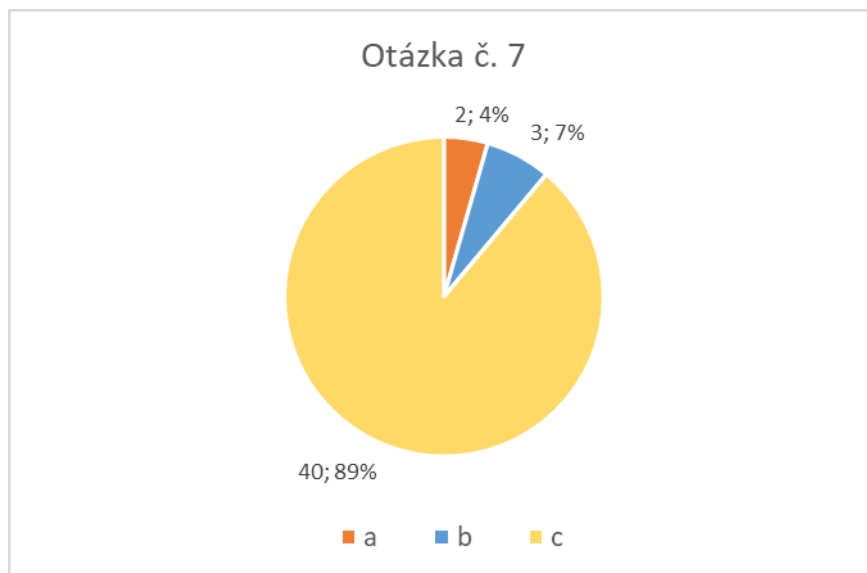
Správná odpověď c) Nechám je ležet na zemi nebo to vyhodím do kontejneru, pokud mám u sebe dospělou osobu, můžu to předat jí. Zde zvolili špatnou odpověď (viz. graf č. 6) jen dva respondenti, tedy 4 %.

Graf 6: Otázka č. 6, 1. stupeň

7. Otázka: „Při odchodu z domu nesmím zapomenout:“

Správná odpověď c) Vypnu všechny elektrické spotřebiče, podívám se, jestli není někde puštěný kohoutek s vodou, sfouknu svíčky, zavřu okna a zamknu vstupní dveře. Správně zodpovědělo dle grafu č.7 89 % respondentů.

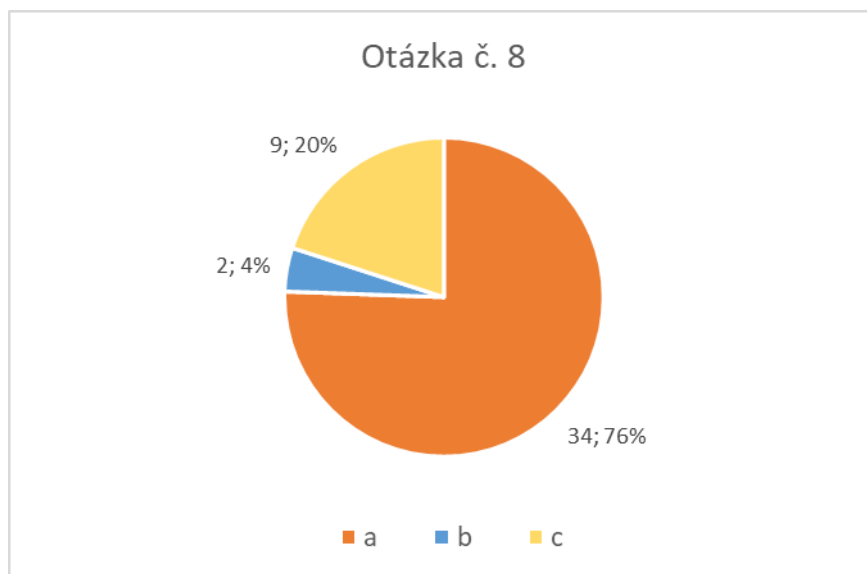

Graf 7: Otázka č. 7, 1. stupeň

8. Otázka: „Co je to siréna?“

Správná odpověď a) Prostředek k varování obyvatel v případě nebezpečí.

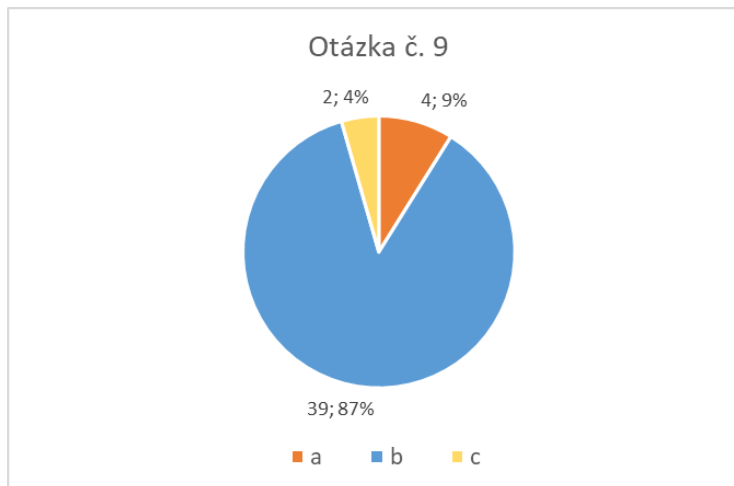
Zde zvolilo (viz. graf č. 8) správnou odpověď 76 % dotazovaných.

Graf 8: Otázka č. 8, 1. stupeň

9. Otázka: „*Co tě nejrychleji upozorní na hrozící nebezpečí?*“

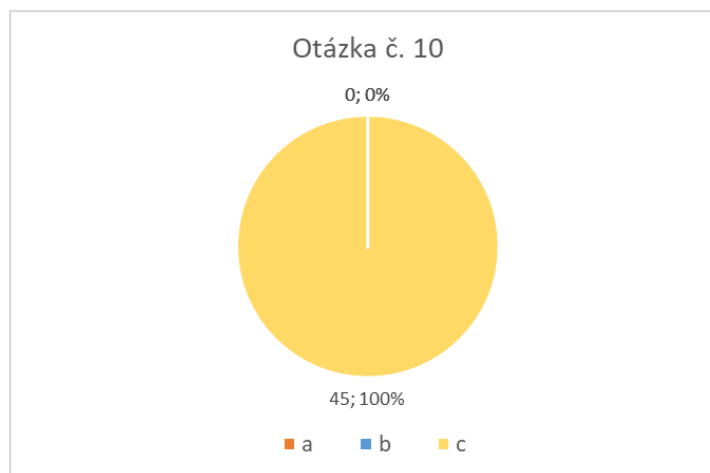
Správná odpověď b) varovný tón sirény, který má kolísavý zvuk. Viz. graf č. 9 zde 87 % respondentů volilo správnou odpověď.

Graf 9: Otázka č. 9, 1. stupeň

10. Otázka: „*Jak se ti bude nejlépe dýchat v zakouřeném pokoji?*“

Správná odpověď c) Co nejnižše u země a přes nos a ústa si budu držet namočenou látku pře kterou se bude kouř částečně filtrovat. Správnou odpověď (viz. graf č. 10) naštěstí zvolilo 100 % respondentů.

Graf 10: Otázka č. 10, 1. stupeň

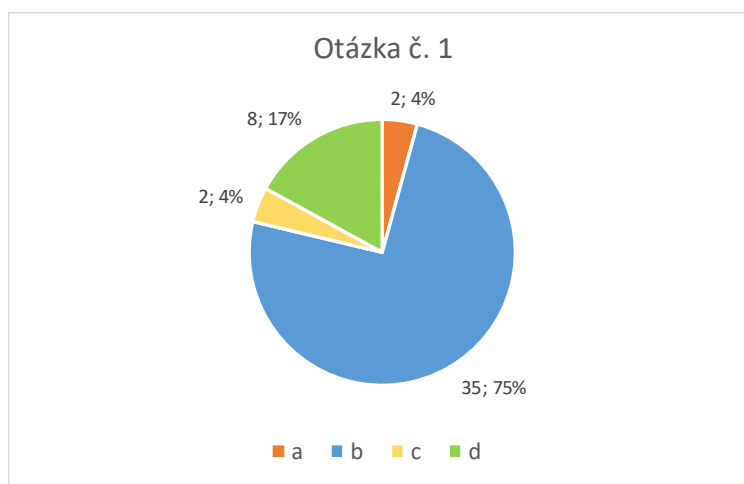
Celkové shrnutí: S ohledem na otázky můžeme říct, že děti druhých tříd jsou na tom obstojně a ve vybraných situacích by si více jak polovina z dotazovaných věděla rady. Na místě ale stále je další vzdělávání a opakování této problematiky.

9.2 Výsledky dotazníkového šetření, druhý stupeň

Pro dotazníkové šetření určený druhému stupni, respektive šestým třídám, bylo osloveno stejně jako v případě druhého stupně 50 žáků, Správně vyplněných dotazníků se vrátilo 47, kdy se opět jednalo o chyby typu, nezodpovězené otázky nebo více odpovědí.

1. Otázka: „Co nepatří mezi běžnou činnost hasičů?“

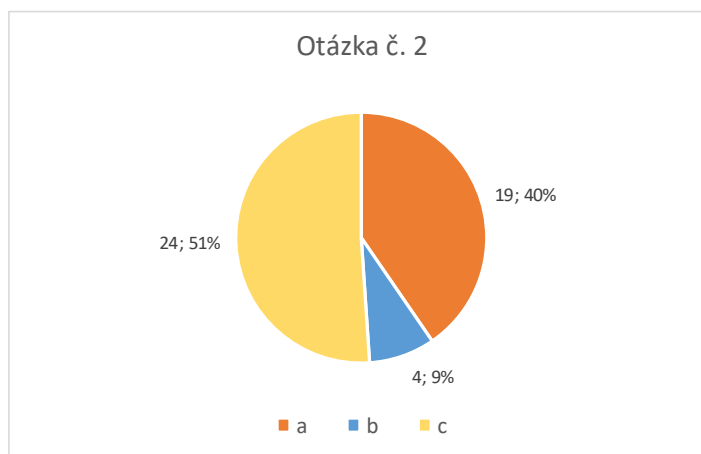
Správná odpověď b) převoz raněných do nemocnice. Správně odpovědělo 75 % respondentů (viz. graf č. 11) u zbylých odpovědí je ale také možné brát v potaz nesprávné přečtení otázky.

Graf 11: Otázka č. 1, 2. stupeň

2. Otázka: „Co znamená zkratka IZS?“

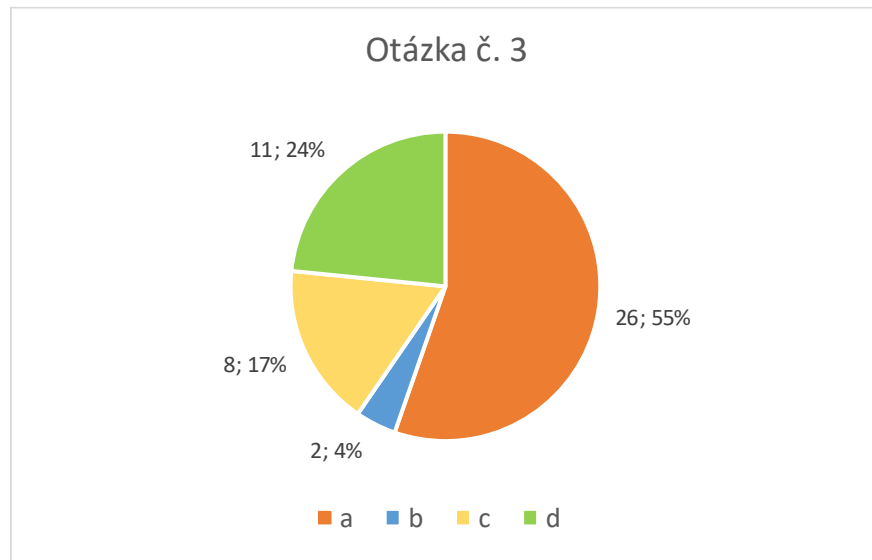
Správná odpověď c) Integrovaný záchranný systém. Dle grafu č. 12 správně odpovědělo 51 % dotazovaných, tady není jisté, zda dočetli možnosti odpovědí do konce.

Graf 12: Otázka č. 2, 2. stupeň

3. Otázka: „Mezi základní složky IZS nepatří:“

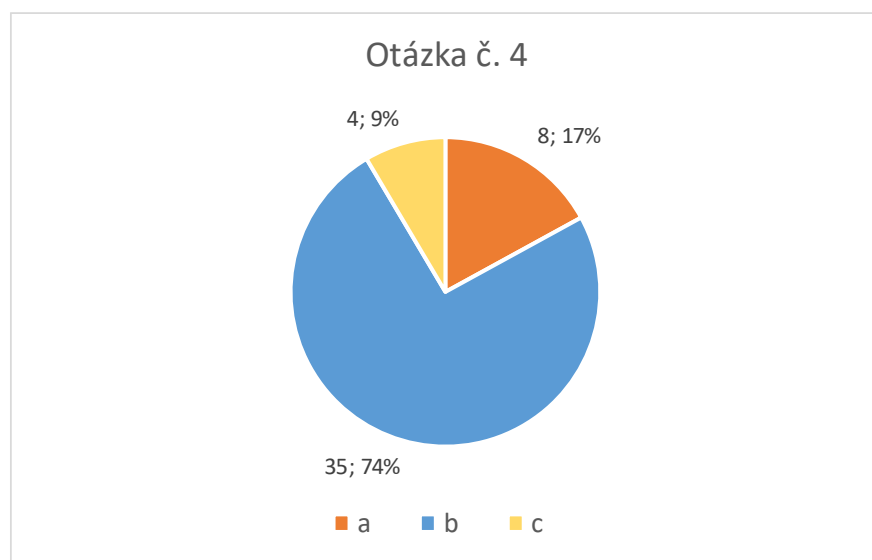
Správná odpověď a) městská policie. Zde odpovědělo správně (viz. graf č. 13) překvapivě jen 55 % respondentů.

Graf 13: Otázka č. 3, 2. stupeň

4. Otázka: „Jaké je jednotné evropské číslo tísňového volání?“

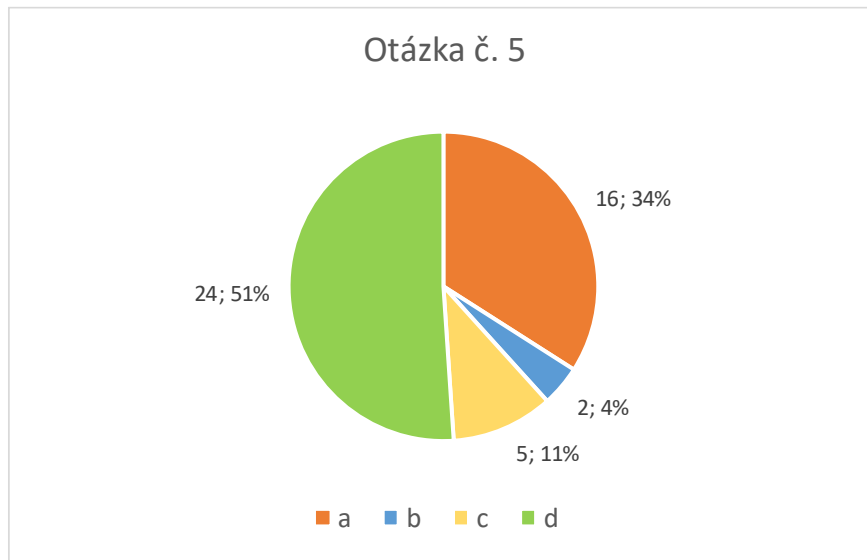
Správná odpověď b) 112. Správně zodpovědělo (viz. graf č. 14) 74 % respondentů.

Graf 14: Otázka č. 4, 2. stupeň

5. Otázka: „Na které z uvedených čísel se lze dovolat i bez SIM karty?“

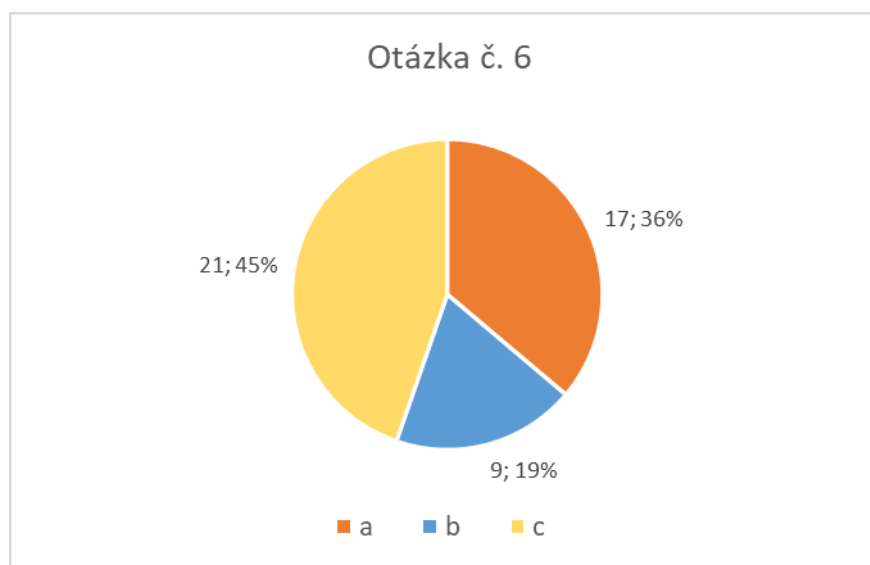
Správná odpověď a) 112. V tomto případě odpovědělo správně jen 34 % z dotázaných (viz. graf č. 15).

Graf 15: Otázka č. 5, 2. stupeň

6. Otázka: „Co ke svému „životu“ potřebuje oheň?“

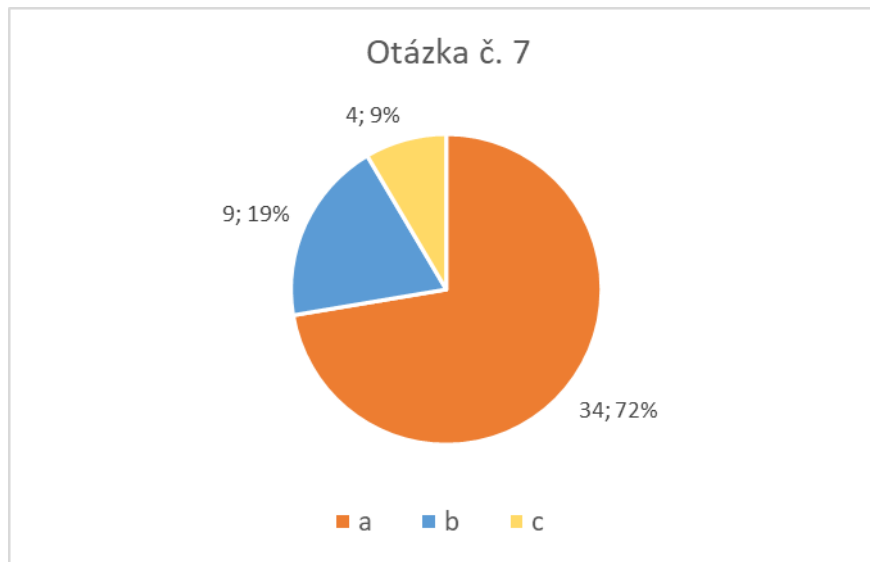
Správná odpověď c) hořlavý materiál, kyslík a zápalnou teplotu. Zde odpovědělo správně (viz. graf č. 16) 45 % respondentů.

Graf 16: Otázka č. 6, 2. stupeň

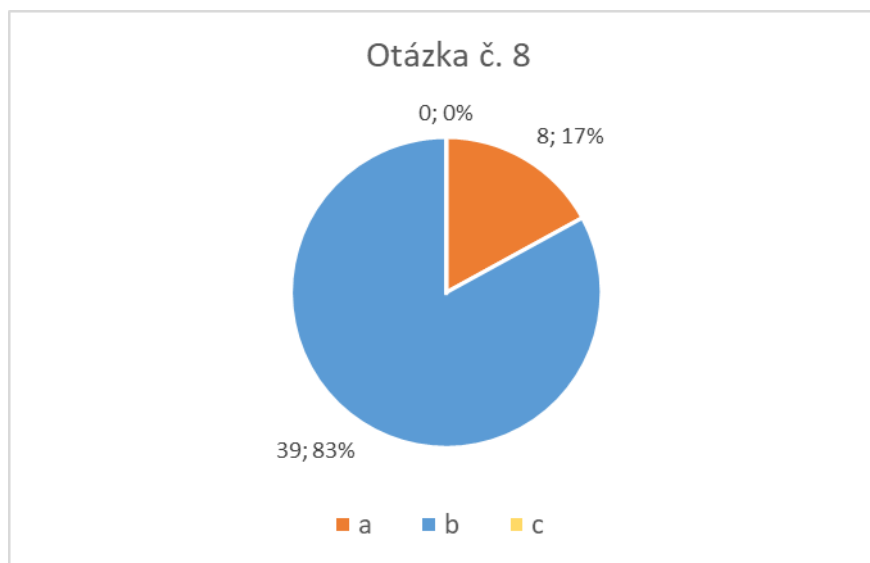

7. Otázka: „*Při požáru v uzavřeném prostoru nás na životě nejvíce ohrožuje:*“
Správná odpověď a) Nebezpečné zplodiny vznikající při hoření. Správně dle grafu č. 17 odpovědělo 72 % dotazovaných.

Graf 17: Otázka č. 7, 2. stupeň

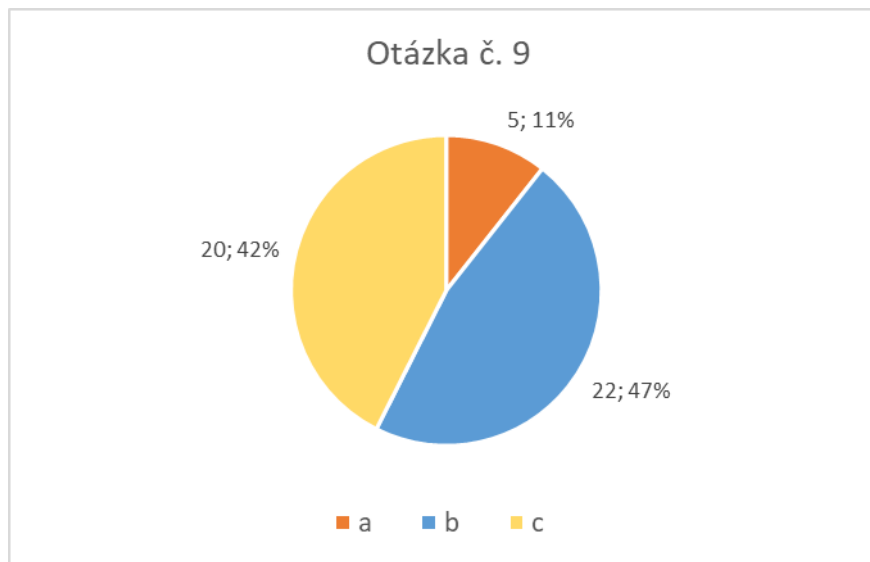
8. Otázka: „*V místnosti, která je zakouřená, je třeba:*“
Správná odpověď b) Chránit si dýchací cesty nejlépe namočenou látkou, pohybovat se při zemi a podél zdí. Správně odpovědělo (viz. graf č. 18) 83 % respondentů.

Graf 18: Otázka č. 8, 2. stupeň

9. Otázka: „Co je to nástěnný hydrant?“

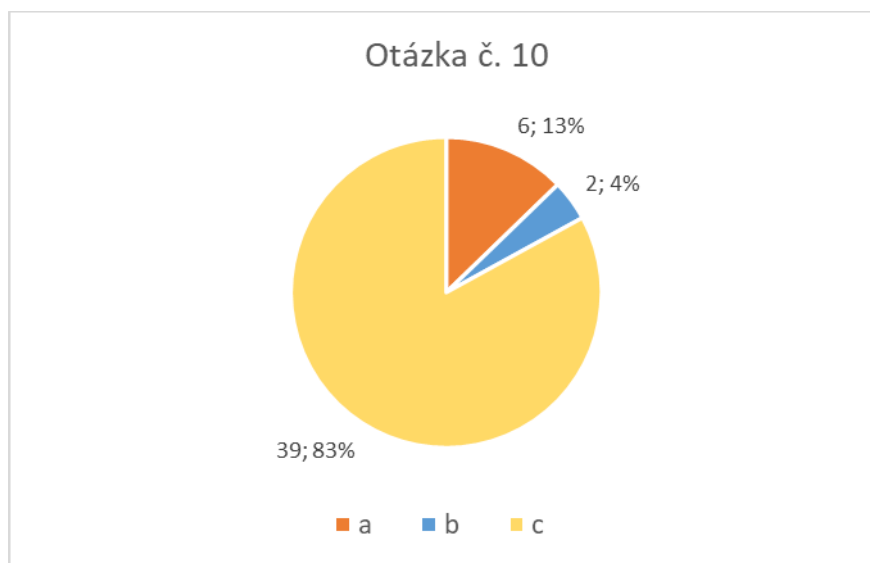
Správná odpověď b) Skříňka na chodbě, ve které je umístěna hadice určená k hašení požáru. Zde žáci odpovídali víceméně půl na půl (viz. graf č. 19) mezi variantou b) a c), správně vybralo 47 % z nich.

Graf 19: Otázka č. 9, 2. stupeň

10. Otázka: „V jakém případě mohu v přírodě rozečítávat oheň?“

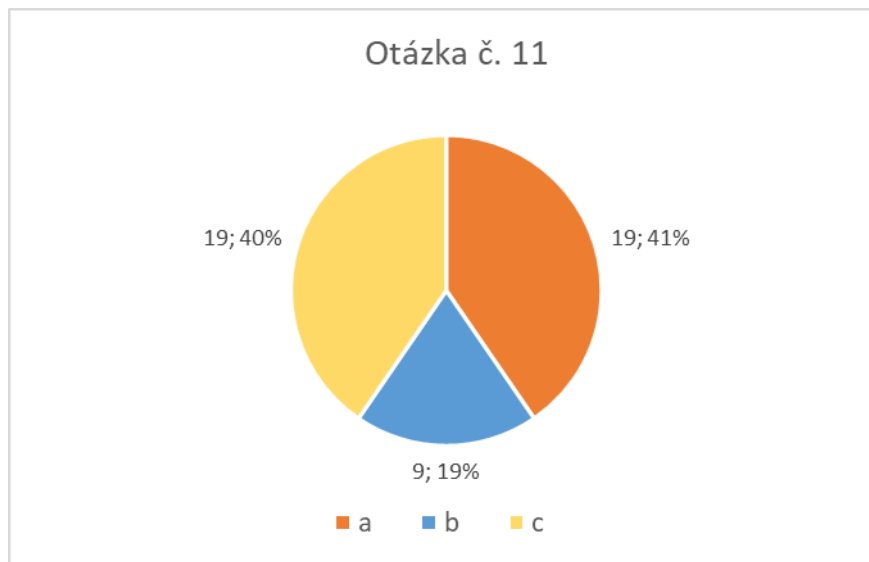
Správná odpověď c) pouze pod dozorem dospělé osoby, na místě, které je v dostatečné vzdálenosti od hořlavých látek. V tomto případě se očekávala víceméně 100% správnost, avšak správně, dle grafu č. 20, odpovědělo „jen“ 83 % žáků.

Graf 20: Otázka č. 10, 2. stupeň

11. Otázka: „*Co nepatří do evakuačního zavazadla?*“

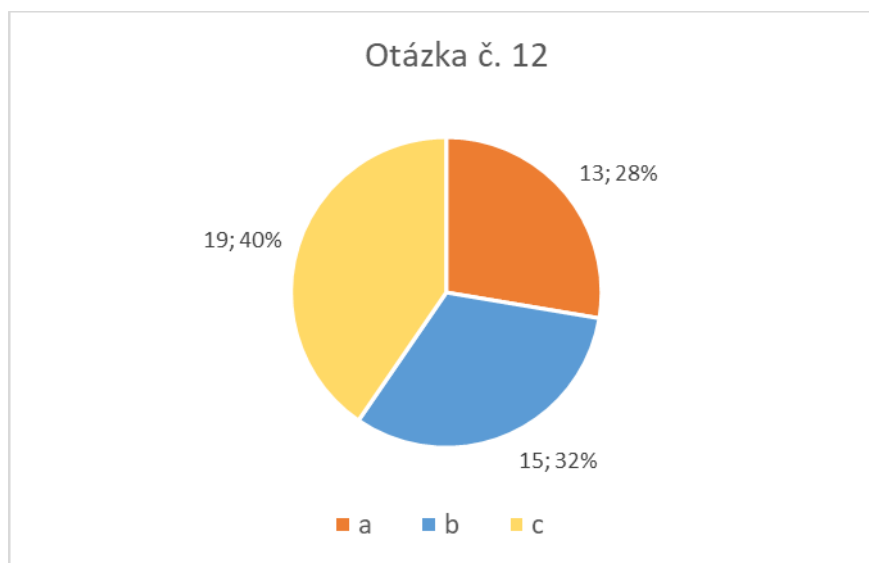
Správná odpověď a) Stan, vaříč a další věci pro táboření. Správně odpovědělo (viz. graf č. 21) jen 41 % respondentů. Otázkou je, zda si pozorně přečetli otázku anebo jestli vůbec vědí, co evakuační zavazadlo je.

Graf 21: Otázka č. 11, 2. stupeň

12. Otázka: „*Jak se zachovat při havárii s únikem nebezpečných látek?*“

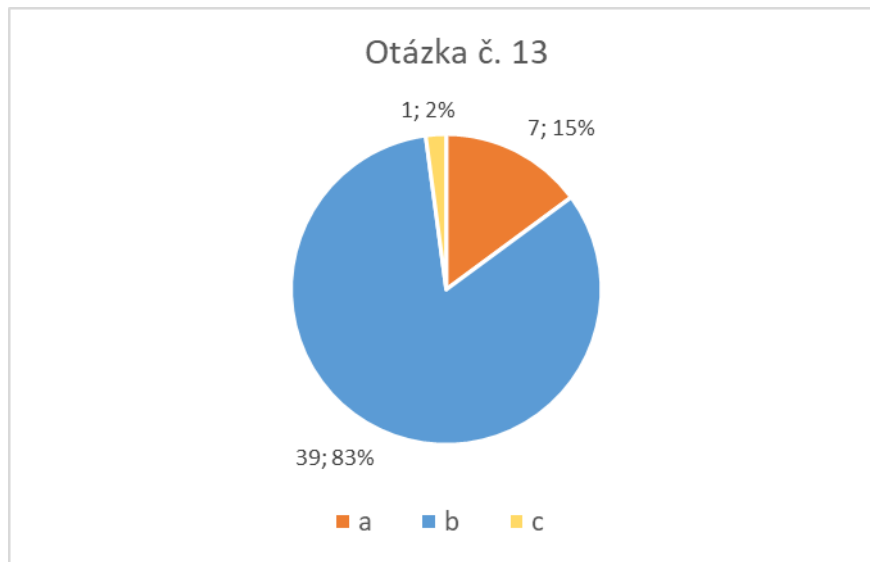
Správná odpověď b) Ukrýt se v nejbližší budově, vyjít do nejvyššího patra a zavřít a utěsnit okna a dveře. Zde odpovědělo, dle grafu č. 22, správně pouhých 32 % respondentů, 40 % z nich by raději vyhledalo tlakově odolný úkryt, který ovšem nikde v okolí není.

Graf 22: Otázka č. 12, 2. stupeň

13. Otázka: „Mezi improvizované prostředky individuální ochrany nepatří:“

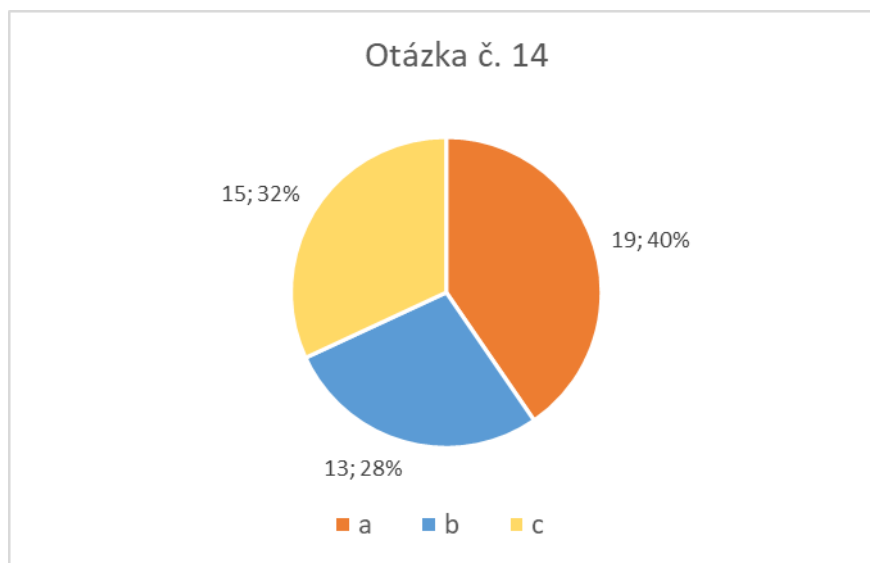
Správná odpověď b) plavky, tílko, sluneční brýle. Správně odpovědělo 83 % z dotazovaných (viz. graf č. 23).

Graf 23: Otázka č. 13, 2. stupeň

14. Otázka: „Varovný signál všeobecná výstraha se použít:“

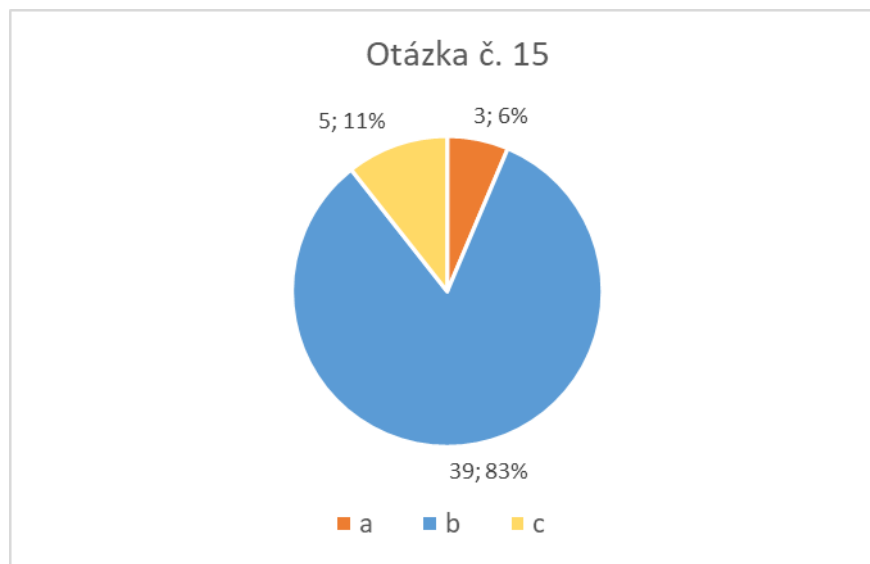
Správná odpověď a) Při ohrožení obyvatelstva mimořádnou událostí. Správně odpovědělo (viz. graf č. 24) 40 % respondentů, 32 % si myslí, že se jedná o signál ke svolávání dobrovolných hasičů.

Graf 24: Otázka č. 14, 2. stupeň

15. Otázka: „*Který den a v kolik hodin se provádí zkouška sirén?*“

Správná odpověď b) zpravidla každou první středu v měsíci ve 12 hodin. Zde zvolilo správnou odpověď (viz. graf č. 25) 83 % respondentů.

Graf 25: Otázka č. 15, 2. stupeň

Celkové shrnutí: Druhý stupeň dostal těžší otázky než stupeň první a na výsledcích to je velmi znát. Přes hranici úspěšnosti odpovědí 60 % se dostalo jen 7 otázek. Nejhůře dopadla otázka č. 12 („*Jak se zachovat při havárii s únikem nebezpečných látek?*“) kde odpovědělo správně pouze 32 % dotazovaných žáků.

V tomto případě lze říct, že připravenost žáků 6. třídy je na průměrné úrovni, tedy je co zlepšovat ale hrstka z dotazovaných by si v mnohých případech věděla rady.

10 HASÍK V PRAXI

Instruktoři programu Hasík CZ vzdělávají žáky na základních školách na Turnovsku, a učí je správnému chování při krizových situacích.

Hasiči začlenění do projektu Hasík CZ z turnovské jednotky požární ochrany vzdělávají děti ze základních škol, maskotem tohoto programu je malý zelený dráček s hasičskou přilbou (viz. obrázek 8).

Obrázek 8: Dráček Hasík (foto autorky)

Projekt Hasík CZ je zaměřen na preventivně výchovnou činnost v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva na školách. Vznik tohoto programu se datuje od devadesátých let a v prvopočátku se zkušel pouze na Bruntálsku, kde nejdříve ověřovali funkčnost programu a poté se díky proškolení instruktorů využívá po celé republice.

Na Turnovsku jsou mezi proškolenými instruktory jen dva hasiči působící v místní jednotce. Pro děti je tedy velice přínosné a zajímavé, že informace získávají přímo od hasičů a ne, jen od „obyčejných lidí“. Tento program se vyučuje v rámci výuky a žáci díky němu získají praktické a základní informace z oblasti ochrany obyvatelstva.

V současnosti instruktoři učí žáky z druhých a šestých tříd, škol, které jsou do programu zapojeny. V budoucnosti by se tento program mohl i na Turnovsku objevit i na středních školách, aby pokryl více věkových skupin a dostala se tato problematika více do podvědomí lidí.

V závislosti na momentálně vzdělávaný ročník se i mění typ znalostí, které děti získávají a také způsob, jakým tyto informace dostávají. Děti se naučí např. jak si přivolat pomoc, jak zacházet s ohněm a jak předcházet nebezpečným situacím, které nás můžou ohrožovat na životě a také jak poskytnout první pomoc anebo jaké jsou varovné signály. Na konci každé hodiny si děti mohou odnést mimo nabyté informace i menší drobnosti, jako jsou například vystřihovánky, pexeso anebo třeba „Hasíkovu“ básničku (viz. obrázek 9).

Obrázek 9: Hasíkova básnička (text: Mikulka Š., grafika Mikulka O.)

Tuto vzdělávací činnost podporuje Město Turnov a přispívá na nákup nejen drobností pro děti ale i využívaných vzdělávacích materiálů. Instruktoři tento program vyučují ve svém volném čase a zapojené školy jsou velmi vděčné, že mají tuto možnost interaktivní výuky. (Jandová, 2023)

11 VÝSTUP PRÁCE

Přípravenost žáků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva je dle názoru autorky této práce na průměrné úrovni. Bylo by zapotřebí přidat pár hodin do běžné výuky, např. do předmětu „Vlastivěda“, „Občanská výchova“ nebo „Výchova ke zdraví“, v těchto předmětech sice obsažena je min. jedna vyučovací hodina, každopádně učitelé to buď přecházejí anebo to řeší puštěním výukového videa, kdy tomu zejména starší žáci nevěnují takovou pozornost. V dalších případech to sice učitelé odučí ale pro žáky to není záživné, jelikož tomu někdy samotní učitelé sami nerozumí a mnohem lépe se jim budou informace vstřebávat, když je uslyší od někoho, kdo tomu rozumí, a ještě když to bude hasič.

U některých žáků je znát, že jsou na mnohé situace připraveny z kroužků mladých hasičů, kde základní informace probírají například při nepřízní počasí. U jiných je znát, že znalosti nemají ale výuka je baví a v druhé etapě výuky jsou mezi nejchytřejšími. Záleží také na osobnosti žáka, jak moc je zvědavý a jak ho tato problematika zajímá a také na rodičích, které by své děti měli vést k určitému podvědomí o ochraně obyvatelstva potažmo požární ochraně.

Z dotazníkového šetření pro první stupeň, tedy pro druhé třídy nevychází úplně zřetelné stanovisko výstupu, velmi pravděpodobně byly otázky a odpovědi položeny příliš zřejmě, i tak se ale našlo pár špatných odpovědí. Největším problémem byly otázky praktického charakteru typu: „*Co uděláš, když na tobě začne hořet oblečení, ale nemáš v blízkosti vodu nebo něco jiného na uhašení?*“ kdy jen 51 % dotazovaných žáků vědělo, jak se v této situaci zachovat, v těchto případech, kdy by v praxi šlo o život, je neznalost až alarmující.

Dotazníkové šetření pro druhý stupeň (šesté třídy) dopadlo naopak velmi nestejně a je zde poznat kdo otázky a odpovědi četl pozorně a kdo nikoliv. V tomto případě byl zajímavý výsledek otázky č. 12 („*Jak se zachovat při havárii s únikem nebezpečných látek?*“) Kdy by většina pravděpodobně nevěděla, co dělat, jelikož 32 % dotazovaných by vyhledala tlakově odolný úkryt a dalších 28 % by se raději zdržovalo venku.

Po fyzické účasti autorky této práce na výuce programu Hasík CZ a také po rozhovoru s instruktorkou lze říct, že děti sice základy a teorii mají, ale bohužel při otázkách z praxe spíše nevědí anebo váhají, což v případě život ohrožujících situací může končit tragicky.

11.1 Návrh možných změn preventivně výchovného programu Hasík CZ

Zde je uvedeno pár návrhů, které by mohli pomoci k větší propagaci programu a zejména k větší připravenosti žáků v problematice ochrany obyvatelstva.

- Větší propagace mezi školy – mnoho dotazovaných zástupců škol (v okolí autorky) o tomto programu neví a ani o něm nikdy neslyšela.
- Větší propagace mezi hasiče, potažmo civilisty, respektive potencionální nové instruktory, instruktorů je po celé ČR málo, a tudíž je těžké dostat tento program na více škol. Více instruktorů = více škol
- Větší časovou dotaci, na tento program je vyčleněna jedna hodina v každé etapě, (etapy jsou celkem dvě) a to je z pohledu autorky velmi krátký čas, za který se nestihne předat velké množství informací, a i když by se o to instruktoři snažili, bylo by to nejen pro ně ale i pro žáky velice hektické.
- Velkou nevýhodou a jedním z důvodů, proč to některé školy odmítají je právě ta potřebná časová dotace (60 minut na jednu etapu výuky), školy nemají moc kapacity jak těch 60 minut do výuky vtěsnat, avšak vzhledem k tomu, kolik škol je do programu již x let zapojeno, se to dá vždy nějak vyřešit a záleží jen na škole.
- Základním školám, které se zapojily do dotazníkového šetření (ZŠ Kobyly a ZŠ Český Dub) bylo navrženo zapojit se do programu. ZŠ Kobyly má již výuku programu Hasík CZ domluvenou.
- Rozvíjení výuky pomocí moderních technologií, jako je například virtuální realita. Převážně starší žáky a případně pak i středoškoláky by tento styl výuky mohl mnohem více zaujmout a mohli by si z toho i více odnést.
- Zapojení studentů FLKŘ do programu jako instruktoři, v rámci praxí by studenti po absolvování potřebných zkoušek/školení mohli také provádět výuku tohoto programu např. na školách v okolí svého bydliště. Mnoho studentů FLKŘ jsou členy SDH/JSDH anebo příslušníci HZS, tudíž by k tomuto programu mohli mít blízko.

ZÁVĚR

Tato práce byla zaměřena na připravenost žáků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva. Cílem tedy bylo zjistit, jak na tom děti v této oblasti jsou. Pro toto zjištění bylo využito tří metod, a to řízený rozhovor s instruktorkou preventivně výchovného programu Hasík CZ, dotazníkové šetření pro druhé a šesté třídy a v neposlední řadě fyzická účast autorky na výuce programu Hasík CZ.

Z rozhovoru s instruktorkou programu bylo patrné, že děti mají spíše znalosti teoretické, které je nějakým způsobem naučili ve škole, ale v praxi velmi tápou a nevědí co v jaké situaci dělat, což by je v reálném životě mohlo stát i zdraví. Podobně na tom jsou i učitelé, jak řekla instruktorka, někteří sami tápou a nejsou si v mnohých oblastech jisti, proto i oni by měli být v této problematice více proškolení, aby to dětem mohli předávat sebejistě a správně.

Dotazníkové šetření ukázalo, že si mnoho žáků není v této řešené problematice jistá, a i na lehce vypadající otázky odpovědí takovou odpovědí, že si člověk vlastně není jist, zda je to myšleno ze legrace nebo vážně. Každopádně se počítá s tím, že to děti brali s naprostou vážností a vyplňovali dotazník dle nejlepšího vědomí a svědomí. Školám, které se do dotazníkového šetření zapojily, pak bylo doporučeno zapojit do výuky právě program Hasík CZ anebo jiným způsobem zvýšit povědomí dětí o ochraně obyvatelstva, potažmo požární ochraně. Tyto, dá se říct základní znalosti, se vždy hodí znát ať už pro záchranu sebe anebo pro záchranu svých blízkých.

Fyzická návštěva výuky programu, přinesla autorce této práce plno dalších poznatků, které by bylo třeba zlepšit a ty jsou také uvedeny v podkapitole „*Návrh možných změn preventivně výchovného programu Hasík CZ*“. Děti jsou velmi zvědavé, baví je se do výuky zapojovat a říkat své názory, osobní zkušenosti apod. Bohužel ale časová náplň na splnění check listu a také dostatečné zapojování dětí do výuky, je velmi malá a některé body se tak musejí vynechávat. Zase z druhé stránky, školy samozřejmě nemají kapacity vyčlenit větší množství hodin na tento program a snaží se to zaplácnout teorií v běžné výuce, ale dle názoru autorky: „*Nikdo dětem nepředá znalosti líp, než člověk tzv. od fochu.*“

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ALEXANDER, David, 2002. *From civil defence to civil protection – and back again*. USA. ISSN 0965-3562.

BLAŽEK, Jiří, 2014 Historie a současnost civilní obrany, civilní ochrany a ochrany obyvatelstva. *Vzdělávání členů SH ČMS* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.vzdelavani-dh.cz/publicCourse?id=61&head=132&subhead=340>

BLAŽEK, Jiří, 2014. Manuál pro přípravu preventistů OO: Zásady, obsah a formy prev. vých. činnosti. *Vzdělávání členů SH ČMS* [online]. [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://www.vzdelavani-dh.cz/publicCourse?id=59&head=123&subhead=303>

Civilní ochrana: Ochrana obyvatelstva. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/civilni-ochrana.aspx>

COSTES, Lucie et al., 2017. Bio-based flame retardants: When nature meets fire protection. *Materials Science and Engineering: R: Reports* [online]. (117) [cit. 2023-04-23]. ISSN ISSN 0927-796X. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1016/j.mser.2017.04.001>.

ČESKO, 2000. Nařízení vlády k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In: *Sbírka zákonů*. ročník 2000, 132/2000, číslo 462. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-462>

ČESKO, 2010. Nařízení vlády o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury. In: *Sbírka zákonů*. ročník 2010, 132/2000, číslo 432. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-432>

ČESKO, 2015. Nařízení vlády o plánování obrany státu. In: *Sbírka zákonů*. ročník 2015, 50/2017, číslo 139. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-139>

ČESKO, 2000. Nařízení vlády o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníky osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva. In: *Sbírka zákonů*. ročník 2000, 132/2000, číslo 463. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-463>

ČESKO, 1993. Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů*. ročník 1993, 1/1993, číslo 1. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>

ČESKO, 1993. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky.

In: *Sbírka zákonů*. ročník 1993, 1/1993, číslo 2. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

ČESKO, 1998. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů*. ročník 1998, 39/1998, číslo 110. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110>

ČESKO, 2001. Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kterou se provádí § 9 odst.3 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In: *Sbírka zákonů*. ročník 2001, 106/2001, číslo 281. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-281>

ČESKO, 2001. Vyhláška Ministerstva vnitra o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. In: *Sbírka zákonů*. ročník 2001, 95/2001, číslo 247. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-247>

ČESKO, 2002. Vyhláška Ministerstva vnitra k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. In: *Sbírka zákonů*. ročník 2002, 133/2002, číslo 380. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-380>

ČESKO, 1985. Zákon České národní rady o požární ochraně. In: *Sbírka zákonů*. Praha, ročník 1985, 34/1985, číslo 133. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>

ČESKO, 1969. Zákon České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky. In: *Sbírka zákonů*. ročník 1969, 1/1969, číslo 2. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1969-2>

ČESKO, 2015. Zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). In: *Sbírka zákonů*. 2015, ročník 2015, 135/2015, číslo 320. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-320>

ČESKO, 2000. Zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. ročník 2000, 73/2000, číslo 239. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>

ČESKO, 2000. Zákon o krajích (krajské zřízení). In: *Sbírka zákonů*. ročník 2000, 38/2000, číslo 129. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-129>

ČESKO, 2000. Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In: *Sbírka zákonů*. ročník 2000, 73/2000, číslo 240. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>

ČESKO, 2000. Zákon o obcích (obecní zřízení). In: *Sbírka zákonů*. ročník 2000, 38/2000, číslo 128. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

ČESKO, 2000. Zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. ročník 2000, 74/2000, číslo 258. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>

ČESKO, 1999. Zákon o ozbrojených silách České republiky. In: *Sbírka zákonů*. ročník 1999, 76/1999, číslo 219. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-219>

ČESKO, 2008. Zákon o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů*. ročník 2008, 91/2008, číslo 273. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

ČESKO, 2015. Zákon o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií). In: *Sbírka zákonů*. ročník 2015, 93/2015, číslo 224. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-224>

ČESKO, 1999. Zákon o zajišťování obrany České republiky. In: *Sbírka zákonů*. ročník 1999, 76/1999, číslo 222. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-222>

ČESKO, 2011. Zákon o zdravotnické záchranné službě. In: *Sbírka zákonů*. ročník 2011, 131/2011, číslo 374. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-374>

Expozice požární ochrany ve Zbirohu: Historie profesionální požární ochrany v českých zemích. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/historicka-expozice-ve-zbirohu-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>

FIALA, Miloš a Josef VILÁŠEK, 2010. Vybrané kapitoly z ochrany obyvatelstva. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1856-2.

HOLEC, Tomáš. 2021 Ochrana obyvatel a krizové řízení: praktický průvodce a rádce úředníka [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2022-11-07]. ISBN 978-80-7616-100-9.

HRADIL, Jaroslav et al., 2018. Základy ochrany obyvatelstva v České republice: odborná monografie. Uherské Hradiště: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta logistiky a krizového řízení. ISBN 978-80-7454-774-4.

Chronologická geneze civilní ochrany (obran): Ochrana obyvatelstva v historii po současnost [online]. In: [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: http://www.hzsmsk.cz/sklad/kraoo/vyvoj_co.htm

JANDOVÁ, Marcela, 2023. Hasík učí žáky správnému chování v krizových situacích. *Turnov* [online]. Turnov [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.turnov.cz/cs/aktuality/zdrave-mesto-turnov-a-ma21/hasik-uci-zaky>

[spravnemu-chovani-v-krizovych-situacich.html?fbclid=IwAR38gTbShJ3oiDkYTGDpxoS0XtDqtgaCk748ZD9z1XAqHhHcEg5mxTxbFTE](https://www.utb.cz/spravnemu-chovani-v-krizovych-situacich.html?fbclid=IwAR38gTbShJ3oiDkYTGDpxoS0XtDqtgaCk748ZD9z1XAqHhHcEg5mxTxbFTE)

KAVAN, Štěpán, 2015. Ochrana obyvatelstva II. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. ISBN 978-80-87472-92-7.

KHORRAM-MANESH, Amir. Handbook of Disaster and Emergency Management. Gothenburg: Sahlgrenska Academy Gothenburg University. ISBN 978-91-639-3200-7. 2017.

LIBENSKÝ, Jan, 2011. *Výuka ochrany obyvatelstva na středních školách v Libereckém kraji*. Brno. Bakalářská. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Doc. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, Ph.D.

MIKULKA, Bohdan et al., Hasík CZ – Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva: Metodická příručka pro instruktory PVČ na základních školách. Třetí revidované. Bruntál: Citadela Bruntál ve spolupráci s Hasičským záchranným sborem Moravskoslezského kraje. 2015.

MV-GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HZS ČR, 2022. Varování obyvatelstva v České republice: Jednotný systém varování a vyrozumění. HZSČR: Ochrana obyvatelstva [online]. Praha: HZSČR [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/varovani-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

Nouzové přežití: Ochrana obyvatelstva, 2023. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/nouzove-preziti-792813.aspx>

Ochrana obyvatelstva v České republice. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru, 2023. *Hasičský záchranný sbor České republiky: Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru* [online]. Praha [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/preventivne-vychovna-cinnost-hasickeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>

Preventivně – výchovná činnost, 2023. *Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska* [online]. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/index.php/usek-ochrany-obyvatelstva/preventivne-vychovna-cinnost>

Příprava občanů k obraně státu: POKOS, 2014. Pokos.army.cz [online]. Ministerstvo obrany [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://pokos.army.cz/>

ROOSEVELT, Theodore. „Nespouštěj své oči z hvězd a své nohy ze země.“ [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://citaty.net/zivotni-moudra/>

Záchranný kruh [online], 2023. Karlovy Vary [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz>

Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů [online]. In.: [cit. 2023-02-10].

Dostupné

z:

https://www.cervenkykriz.eu/files/files/cz/mhp_knihovna/zenevske_umluvy.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BOZP Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Čl. článek

FLKŘ Fakulta logistiky a krizového řízení

HZS Hasičský záchranný sbor

IZS Integrovaný záchranný systém

JSDH Jednotka sboru dobrovolných hasičů

MŠMT Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

MV – GŘ HZS ČR Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

PČR Policie České republiky

POKOS příprava občanů k obraně státu

Sb., sbírky

SDH Sbor dobrovolných hasičů

z.s. zapsaný spolek

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Nástroje ochrany obyvatelstva (hzscr.cz).....	14
Obrázek 2: Praktická ukázka (foto autorky)	31
Obrázek 3: Činnost hasičů (foto autorky).....	32
Obrázek 4: Styčné body (prezentace instruktora, foto autorky)	32
Obrázek 5: Ukázka "uhašení " kamaráda (foto autorky)	33
Obrázek 6: Schéma výuky pro druhou třídu (hasík.cz, 2023)	34
Obrázek 7: Schéma výuky pro šestou třídu (hasík.cz, 2023).....	35
Obrázek 8: Dráček Hasík (foto autorky).....	54
Obrázek 9: Hasíkova básnička (text: Mikulka Š., grafika Mikulka O.)	55

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Otázka č. 1, 1. stupeň	41
Graf 2: Otázka č. 2, 1. stupeň	41
Graf 3: Otázka č. 3, 1. stupeň	42
Graf 4: Otázka č. 4, 1. stupeň	42
Graf 5: Otázka č. 5, 1. stupeň	43
Graf 6: Otázka č. 6, 1. stupeň	43
Graf 7: Otázka č. 7, 1. stupeň	44
Graf 8: Otázka č. 8, 1. stupeň	44
Graf 9: Otázka č. 9, 1. stupeň	45
Graf 10: Otázka č. 10, 1. stupeň	45
Graf 11: Otázka č. 1, 2. stupeň	46
Graf 12: Otázka č. 2, 2. stupeň	46
Graf 13: Otázka č. 3, 2. stupeň	47
Graf 14: Otázka č. 4, 2. stupeň	47
Graf 15: Otázka č. 5, 2. stupeň	48
Graf 16: Otázka č. 6, 2. stupeň	48
Graf 17: Otázka č. 7, 2. stupeň	49
Graf 18: Otázka č. 8, 2. stupeň	49
Graf 19: Otázka č. 9, 2. stupeň	50
Graf 20: Otázka č. 10, 2. stupeň	50
Graf 21: Otázka č. 11, 2. stupeň	51
Graf 22: Otázka č. 12, 2. stupeň	51
Graf 23: Otázka č. 13, 2. stupeň	52
Graf 24: Otázka č. 14, 2. stupeň	52
Graf 25: Otázka č. 15, 2. stupeň	53

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazníkové šetření, první stupeň

Příloha P II: Dotazníkové šetření, druhý stupeň

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ, PRVNÍ STUPEŇ

Dotazníkové šetření: První stupeň základní školy

Ahoj, jmenuji se Marie Medunová, a právě zpracovávám školní závěrečnou práci na téma: **Připravenost žáků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva**, do praktické části bych ráda zapojila i výsledky tohoto dotazníku, proto ti předem děkuji za vyplnění. Vždy je správná pouze jedna odpověď.

1. **Jak máme v České republice čísla tísňového volání?**
  - a. 155, 113, 140, 156, 168
  - b. 150, 911, 154, 158, 165
  - c. 112, 150, 155, 158, 156
2. **Na jaké číslo tísňového volání budeš volat, v případě, že budeš potřebovat pomoc od hasičů, policie i záchranné služby ve stejný čas?**
  - a. 911
  - b. 112
  - c. 156
3. **Proč nesmíš volat na čísla tísňového volání jen tak z legrace?**
  - a. Můžu, nikdo to nezakazuje.
  - b. Protože by záchranné složky mohly přijet pozdě k někomu, kdo je opravdu potřebuje.
  - c. Nevím
4. **Jak na tísňovou linku ohlásím požár?**
  - a. Řeknu jim, kde a co se to stalo, jak se jmenuji a počkám na zpětný hovor, případně odpovím dotazy dispečera.
  - b. Povím jim, kdy mám narozeniny a kde se teď nacházím.
  - c. Zavolám jim, že vidím požár a zavěším.
5. **Co uděláš, když na tobě začne hořet oblečení, ale nemáš v blízkosti vodu nebo něco jiného na uhašení?**
  - a. zavolám hasiče na číslo 150,
  - b. zastavím se, lehnu si, zakryji si obličej a začnu se kutálet ze strany na stranu, dokud oheň neuhasím,
  - c. strhám ze sebe všechno oblečení a zadupu jej do země.
6. **Co uděláš, když najdeš na ulici nebo v parku zapalovač nebo zápalky?**
  - a. Vyzkouším, jestli fungují a půjdu se s úlovkem pochlubit kamarádům.
  - b. Schovám si je do kapsy, takové věci se můžou hodit.
  - c. Nechám je ležet na zemi nebo to vyhodím do kontejneru, pokud mám u sebe dospělou osobu, můžu to předat jí.
7. **Při odchodu z domu nesmím zapomenout:**
  - a. Vypnout všechny elektrické spotřebiče, zavřít okna, rozloučit se s domácími mazlíčky a říct všem sousedům, že odcházím.
  - b. Nic nemusím řešit, do pár hodin se vrátím.
  - c. Vypnu všechny elektrické spotřebiče, podívám se, jestli není někde puštěný kohoutek s vodou, sfouknu svíčky, zavřu okna a zamknu vstupní dveře.
8. **Co je to siréna?**
  - a. Prostředek k varování obyvatel v případě nebezpečí.
  - b. Nevím, v životě jsem o tom neslyšel/a.
  - c. Přístroj určený k měření škodlivých látek v ovzduší.

9. Co tě nejrychleji upozorní na hrozící nebezpečí?

- a. Soused,
- b. varovný tón sirény, který má kolísavý zvuk,
- c. článek v novinách.

10. Jak se ti bude nejlépe dýchat v zakouřeném pokoji?

- a. Přes sáček, který nepustí kouř ani vzduch.
- b. Pouze nosem, pusou nechám zavřenou abych nevdechoval kouř napřímo.
- c. Co nejnižší u země a přes nos a ústa si budu držet namočenou látku přes kterou se bude kouř částečně filtrovat.

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ, DRUHÝ STUPEŇ

Dotazníkové šetření: Druhý stupeň základní školy

Ahoj, jmenuji se Marie Medunová, a právě zpracovávám bakalářskou práci na téma: **Připravenost žáků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva**, do praktické části bych ráda zapojila i výsledky tohoto dotazníku, proto ti předem děkuji za vyplnění. Vždy je správná pouze jedna odpověď.

1. **Co nepatří mezi běžnou činnost hasičů?**
  - a. Záchrana osob z výtahů, vody, výšek a hloubek,
  - b. převoz raněných do nemocnice,
  - c. záchrana zvířat a likvidace obtížného hmyzu,
  - d. hašení požárů.
2. **Co znamená zkratka IZS?**
  - a. Integrovaný záchranný systém,
  - b. inteligentní záchranný systém,
  - c. integrovaný záchranný systém.
3. **Mezi základní složky IZS nepatří:**
  - a. Městská policie,
  - b. hasiči,
  - c. poskytovatelé zdravotnické záchranné služby,
  - d. státní policie.
4. **Jaké je jednotné evropské číslo tísňového volání?**
  - a. 911
  - b. 112
  - c. 150
5. **Na které z uvedených čísel se lze dovolat i bez SIM karty?**
  - a. 112
  - b. 150
  - c. 155
  - d. Na všechny čísla, co jsou uvedeny.
6. **Co ke svému „životu“ potřebuje oheň?**
  - a. Hořlavý materiál a kyslík,
  - b. hořlavý materiál, kyslík a teplo,
  - c. hořlavý materiál, kyslík a zápalnou teplotu.
7. **Při požáru v uzavřeném prostoru nás na životě nejvíce ohrožuje:**
  - a. Nebezpečné zplodiny vznikající při hoření,
  - b. vysoká teplota,
  - c. dezorientace v prostoru.
8. **V místnosti, která je zakouřená, je třeba:**
  - a. Chránit si dýchací cesty neprodyšnou látkou a nevyčerpávat se pohybem.
  - b. Chránit si dýchací cesty nejlépe namočenou látkou, pohybovat se při zemi a podél zdí.
  - c. Chránit si oči látkou a vyčkat na příjezd hasičů.
9. **Co je to nástěnný hydrant?**
  - a. Skříňka na chodbě s hlásičem požáru,
  - b. Skříňka na chodbě, ve které je umístěna hadice určená k hašení požáru.
  - c. Skříňka na chodbě, ve které se nachází přenosný hasicí přístroj.

- 10. V jakém případě mohu v přírodě rozdělovat oheň?**
- Sám, když mám v blízkosti vodu na jeho uhašení,
  - s kamarády, v blízkosti svého bydliště,
  - pouze pod dozorem dospělé osoby, na místě, které je v dostatečné vzdálenosti od hořlavých látek.
- 11. Co nepatří do evakuačního zavazadla?**
- Stan, vařič a další věci pro táboření,
  - Základní trvanlivé potraviny, pitná voda, náhradní oblečení
  - Osobní doklady, peníze, telefon, nabíječka,
- 12. Jak se zachovat při havárii s únikem nebezpečných látek?**
- Zdržovat se mimo budovy, uvnitř se můžou škodliviny nahromadit.
  - Ukryt se v nejbližší budově, vyjít do nejvyššího patra a zavřít a utěsnit okna a dveře.
  - Bezodkladně vyhledat stálý tlakově odolný úkryt.
- 13. Mezi improvizované prostředky individuální ochrany nepatří:**
- Pláštěnka, rukavice, vysoké boty,
  - plavky, tílko, sluneční brýle,
  - pokryvka hlavy (šátek, čepice), brýle na potápění.
- 14. Varovný signál všeobecná výstraha se používá:**
- Při ohrožení obyvatelstva mimořádnou událostí,
  - při svolávání jednotek profesionálních hasičů,
  - při svolávání jednotek dobrovolných hasičů.
- 15. Který den a v kolik hodin se provádí zkouška sirén?**
- Zpravidla každý pátek ve 12 hodin,
  - zpravidla každou první středu v měsíci ve 12 hodin,
  - zpravidla každou první středu v měsíci ve 13 hodin.